

ВІСНИК

VISNYSK

ЖЕСЕРЭЛД

СУСПІЛЬНО ~ ПОЛІТИЧНИЙ МІСЯЧНИК

РІК ХХІХ, Ч. 3 (311)
YEAR XXIX, № 3 (311)

MARCH 1975
БЕРЕЗЕНЬ 1975

ЦІНА 0.80 ЦЕНТІВ
PRICE \$ 0.80

ВІСНИК

ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

ЗМІСТ

Звернення Президії V Великого Збору ОУН до Української Еміграції	1
Звернення Проводу ОУН у 25-ту річницю геройської смерти ген. Р. Шухевича-Чупринки	3
В. Г К. — Проблеми української зовнішньої політики	5
Мих. Кушнір — Труднощі і смутки еміграційного письменника	7
Степан Женецикий — Україна — найбільша небезпека для Москви	9
Волод. Савчак — Хто буде наступником Брежнєва?	11
В. Д. — „Національний скандал”	14
Іван Кравчук — В. Мороз в обороні Української Церкви, традиції, культури, нації	15
В. Левенець — КГБ шукає злочинців	16
Ю. Тис — Де що про наші військові пісні	18
СТОРИНКА ОЖ ОЧСУ	
Наталка Дарлат — Героїні УПА	20
М. Лозинська — Просфора в Нью Йорку	23
„Ніч довгих ножів”	23
Людмила Мойсеєва — „Говори, коли серце твое”	25
В. Я. — Советсько-китайська війна та розпад СССР	29

ВІСНИК

ДО УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

УКРАЇНЦІ! УКРАЇНКИ!

Понад півстоліття, після поразки наших Визвольних Змагань 1917-21 років на фронтах не вдавася тотальна війна нової російської імперії з Україною за остаточну її колонізацію. Ця війна переходила численні етапи, залежно від ліній компартії в національному питанні та від внутрішньої і зовнішньої коньюнктури ССРР: кривава ліквідація „петлюрівщини”, проголошення Леніним „відлига” у вигляді НЕП-у і так званої українізації, що мала скріпити московську-совєтську владу на селі та приєднати до московсько-совєтського режиму українську інтелігенцію, колективізація і 7 мільйонів виморених голодом селян, що ставили її активний і пасивний спротив, масове винищування „буржуазних націоналістів” у часи ежовщини... Збройну боротьбу з Москвою, яка тривала від 1942-го до 1953-го року, відновила УПА у період другої світової війни. І тоді знову десятки тисяч українців поклали своє життя на віттар Батьківщини, засвідчуячи перед цілим світом, що Україна не упокорилася, що вона ніколи не перестала прагнути до волі й державної незалежності і боротися за них.

На початку 60-х років, коли Україна, здавалося б, політично обернулась на „дике поле”, по якому скачут московські баскаки, роздаючи українським яничарам ярлики на право гнобити й уярмлювати своїх земляків, скріпилася всебічно боротьба і дія революційної ОУН (бандерівців), а також піднесла голос молода генерація українських патріотів. Озброєні не автоматами, а словом, розбуджують вони національне сумління свого народу, наражаючи себе і свої родини на багатолітні тюремні ув'язнення та заслання.

Українська еміграція, частина якої у міжчасі переходила період зневіри і розчарування, знову запалюється прикладом „шестидесятників”, а пізніше „семидесятників”, і шукає засобів і способів допомогти своїм братам на Рідних Землях. Перед у цьому поході за волю для України веде наша молодь, про яку деякі скептики казали, що вона вже для України пропала, втопилася у чужому морі. Приклад Валентина Мороза, Святослава Караванського, Юрка Шухевича, Михайла Сороки, Олекси Більського, Івана Ільчука і багатьох інших, що — замість спокійного життя — вибрали собі в ім'я української справи шлях на Голготу, відроджує серед широких кіл еміграції віру в незнущенність України, яку Москва прирекла на фізичну і духову загладу.

Роки 1973 й 1974 проходили, за почином ре-

волюційної ОУН, для української еміграції в Америці, Канаді, Англії, Австралії, Бельгії, Німеччині та інших країнах українського розсіяння під знаменем оборони українських патріотів на Рідних Землях, які не на словах, а живою дією кладуть душу й тіло за свій народ. Спонтанні маніфестаційні походи, пікетування советських посольств, багатоденні голодування, заличування до справи оборони визначних чужинецьких політиків, письменників, учених — про все це довідався через пресу, радіо і телевізію в весь культурний світ. Міжнародні конференції в континентальному чи світовому розмірі, організовані ОУН і АБН або з іхньою участю, активізували визвольну боротьбу України і українська проблема вийшла знову на міжнародний форум. А чотиримісячні тортури незламного Мороза, який, прирікши себе на самопожертву, заявивши в останньому слові на суд, що „саме тепер потрібно, щоб хтось показав приклад твердості і одним махом змів гніточє враження, яке створилося після відходу деяких людей від активної громадської діяльності”, — зробили з нього символ-приклад для наших молодих патріотів.

Нині в Україні ніби повторюється процес Спілки Визволення України, коли в Харкові у 1930 році стинали голови цвітові української інтелігенції. Змобілізувавши весь свій терористичний апарат, російські окупанти України виарештовують, судять у закритих процесах і засилают до концтаборів всіх активних і потенційних противників антинародного московського режиму, що поволі вертається до методів правління Сталіна. Але на місце кожного арештованого стають десятки нових героїв, готових жертвувати за свої ідеї особистим добробутом, безпекою, свободою і життям у відповідь на чорну реакцію, що запанувала в Україні, а в надрах нашого народу визріває і виходить на поверхню духова революція, що проляється в різноманітних формах — у стихійних страйках по фабриках і заводах, в саботуванні розпоряджень окупантської влади, у щораз голоснішому її критикуванні, в ширенні антимосковських летючок, виписуванні на стінах домів національних гасел і тризубів... Брежнєвське правління вже занадто слабе, щоб повністю вернутися до сталінських методів масового терору, бо в Україні вже прокинулась і оформлюється в індоктринізованому десятилітті народі громадська думка притоптана на протязі багатьох років жорстокою окупантською цензурою слова і, навіть, думки. Революційна боротьба ОУН (бандерівців) все більше скріплюється, поглиbuється і посилюється.

Українська еміграціє! Пригадай собі видане 24 роки тому в революційному підпіллі УГВРадою „Звернення Воюючої України”, коли всеї українські землі були наново окуповані московсько-більшевицькими військами. Тоді в умовах смертельної небезпеки звертається до Тебе, від імені УГВР, Головний Командир УПА, Голова Проводу ОУН на Рідних Землях, Роман Лозовський-Чупринка-Тур, такими словами:

„Батьківщина уважно прислухається до всього, що діється серед українській як старої, так і нової еміграції... Воююча Україна насамперед вимагає, щоб українська еміграція гідно і відповідально презентувала свій народ і його визвольну боротьбу перед зовнішнім світом... Пам'ятайте, що сьогодні кожний українець за кордоном — це представник Воюючої України... Воююча Україна вимагає, щоб українська еміграція була палким носієм ідей, за здійснення яких бореться український народ... Воююча Україна вимагає, щоб українська еміграція неутомно несла правду про сталінський ССР до всіх народів світу і активно мобілізувала їх до боротьби проти російсько-більшевицького імперіалізму — цього найбільшого ворога всього людства... Воююча Україна вимагає, щоб українська еміграція була активним співорганізатором єдиного фронту всіх народів, поневолених і загрожених російсько-більшевицьким імперіалізмом... Воююча Україна рішуче вимагає від української еміграції повної єдності, єдності не на словах, а на ділі, єдності дійової, а не наперової, єдності на базі визвольної боротьби народу на Українських Землях...”

А закінчується цей історичний документ словами: „Українська молоде! Ти на еміграції мусиш піти в авангарді визвольної боротьби, як в ньому йде молодь на Землях. Ти мусиш цілком віддати себе інтересам Воюючої України і бути готовою на кожний її поклик, щоб стати поруч своїх друзів, що борються за визволення народу, за щастя, радість і творчу працю української молоді в українській державі”.

Українська еміграціє! Чи пам'ятаси це Звернення, в якому кожне слово налляте живою кров'ю? Майже всеї автори його загинули смертю героїв, залишивши нам заповіт, що його мусимо виконати. Ні вік, ні становища, ні ті чи інші упередження і скептицизм, і опортунізм, які часто вносять дисонанс у наше суспільно-політичне життя, не звільнюють нікого від цього святого обов'язку — допомагати нашій Батьківщині, що переживає сині один з найтяжчих періодів у своїй історії. Мета Москви — знищити Україну, а українців зробити „советськими людьми”. Наша мета — допомогти Україні всіма нашими силами і засобами, щоб цей період вона перетривала і постала знову в сім'ї народів як вільна, незалежна і соборна держава, як рівна серед рівних.

Навіть знатці підсоветських відносин з-поміж т. зв. російських дисидентів стверджують, що національна проблема в ССРР доходить до найвищого напру-

ження, що криза ідеологічна, економічна і соціально-коежначено може вибухнути революційним буревісм, внаслідок чого російська тюрма народів ляже в руїнах, на яких постануть вільні національні держави. Це напруження і цю кризу українська еміграція може і мусить підсилити, щоб визволений з московського ярма національний народ міг сказати, що вона виправдала його надії. Плоть від плоті і кров від крові свого народу, ми мусимо йти з ними до кінця — до остаточної перемоги над ворогом, що загрожує свободі всіх народів світу, лицемірно прикриваючись машкарою миротворця і визволителя всіх „гнаних і голодних”. Зірвати з нього цю машкару і показати світові його огидну твар — важливе завдання української еміграції.

Хай живе волелюбний, неупокорений український народ!

Слава українським героям — жертвам кривавої Москви!

Хай згинуть під руїнами Кремлю в національних революціях світові змовники проти свободи народів і людини!

**ПРЕЗИДІЯ
П'ЯТОГО ВЕЛИКОГО ЗВОРУ
ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ**
Осінь 1974 р.

*****
НОВІ ВИДАННЯ

ЧЕРГОВЕ ЧИСЛО „АБН-КОРЕСПОНДЕНС”

У числі „АБН-Кореспонденс” за листопад-грудень знаходимо широкий огляд міжнародних подій з особливою увагою на ситуацію в ССР, зокрема в Україні і країнах-сателітах.

Журнал відкривається коментарем до розпечатленого звернення дружини Валентини Мороза до вільного світу з епіграфом із листа академіка Сахарова: „Якщо Мороз помере, це ляже тягарем на совість всіх народів”. Джері Лябер, член організації „Амнесті Інтернешнел”, пише, що „ситуація, в якій пereбував Мороз, жахлива”. Він вимагає від людей доброї волі висилати до Москви статті, телеграми, листи, дзвонити телефоном до Вашингтону, щоб урятувати його життя.

Далі вміщено в перекладі з української мови присвячений Морозові вірш Стефанії Гурко і телефонічні розмови членів Комітету Оборони Мороза з членами Групи Оборони Людських Прав у Москві в справі Мороза і Плюща.

В журналі вміщено велику статтю Ярослава Стецька п. н. „Національно-визвольна боротьба в російській імперії”.

В скороченні подано статтю почесного голови ВАКЛ'у д-р Ку Ченг-канга п. н. „Отруйний овоч детанту” і коротку інформацію про Конференцію Свободи, національну незалежність і деколонізацію, що з ініціативи Європейської Ради Свободи відбулася у жовтні в Цюриху, Швейцарії.

ЗВЕРНЕННЯ ПРОВОДУ ОУН

У 25-ТУ РІЧНИЦЮ ГЕРОЙСЬКОЇ СМЕРТИ ГЕН. Р. ШУХЕВИЧА-ЧУПРИНКИ

5-го березня 1950 року в Білогородці, біля Львова, загинув геройською смертю в бою з московськими окупантами військами генерал Роман Шухевич-Чупринка (тур, Лозинський) — голова Проводу ОУН на Українських Землях, головний командир УПА, голова Генерального Секретаріату УГВР.

За минулі десятиріччя у боротьбі з московсько-большевицькими окупантами український народ утратив багато своїх найкращих провідників, керівників Української Визвольної Революції.

1926-го року Москва підступно вбила Головного Отамана військ Української Народної Республіки — Симона Петлюру, дванадцять років пізніше (1938 р.) — провідника української революційної боротьби, голову Проводу ОУН, полк. Євгена Коновалця, а ще через дванадцять років — ген. Тараса Чупринку-Шухевича. Дев'ять років пізніше загинув із рук московського вбивці Степан Бандера, голова Проводу ОУН, символ і праріптор сучасної революційно-візвольної боротьби України.

Так Москва намагається всіма силами, всіма ганебними засобами знищити провідників української нації. Вбиває їх фізично, проте не спроможна знищити їх як Символів-Пропорів, що мають для України особливе значення у її візвольній боротьбі. Вбиваючи їх, вона розраховує на наслідки — на зневіру українського народу, на його ідеально-політичну дезорієнтацію та послаблення духових і фізичних сил у боротьбі за свою державну незалежність. Але даремні всі її зусилля, українська нація живе і бореться далі під прапорами тих своїх Провідників, що й після смерті залишились для українського народу Символами його безкомпромісової революційно-візвольної боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу.

Українська візвольно-революційна боротьба з окупантами України, що її вели в 1943-1950 роках УПА, революційна ОУН і мільйонові маси українського народу під керівництвом генерала Романа Шухевича-Чупринки — становить одну з найславніших і найгероїчніших сторінок історії України.

Голова Британської Ліги для Європейської Свободи і національний директор Британської Ліги Прав Дональд А. Мартін вмістив обширну статтю п. н. „Комунистична економічна війна”.

Маргарита Аусала подала короткий огляд боротьби балтійських народів проти русифікації.

Крім цього в черговому числі „АБН-Кореспонденс” знаходимо болгарський меморандум, статті Георга Беніша про в'язнів у тюрмах Гонекера, свящ. Й. Яріба „Як довго вони ще будуть рабами?”, д-ра Н. Теодоровича (білоруса) „Релігія та атеїзм в СССР” і широку хроніку про діяльність АБН.

Суттю революційно-візвольної стратегії ген. Романа Шухевича-Чупринки було всенародне збройне повстання, яке тривало ще й по його смерті, аж до 1953 року. Він вміло сполучив елементи національної і соціальної революції в одну цілість, пов'язавши візвольну боротьбу українського народу із життям.

Орієнтація ОУН на власні сили українського народу і на українську суверенну візвольну політику, чітко з'ясована у напрямках Проводу ОУН на передодні вибуху Другої світової війни, була підтверджена Актом 30 червня 1941 року, коли проголошено — проти волі німців — відновлення Української держави. У тодішньому Проводі ОУН Роман Шухевич був керманичем Військового сектору, а в Українському Державному Правлінні — віцепримістром військових справ. Він був співтворцем Дружин Українських Націоналістів та Похідних Груп ОУН і разом із Степаном Бандерою та іншими членами Проводу розпрацьовував зміст і пляни їхньої дії.

Роман Шухевич перевів Дружини Українських Націоналістів у підпілля, як формaciю Української Повстанської Армії, рішуче відкинувші будь-яку співпрацю з Німеччиною, коли вона відмовилася визнати Українську державу, проголошенну Актом 30 червня. Зформував двофронтову війну проти Німеччини і Росії, згідно з сувереним рішенням ОУН, підґруntя якому дало Українське Державне Правління з 1941 року.

Генерал Роман Шухевич-Чупринка став стратегом двофронтової повстанської війни української нації, всенародного повстання проти тоталітарної Німеччини і більшевицької Росії. Завдяки цьому чинові Україна стала сувереною силою на фоні тодішньої європейської дійсності. Вона, без жадної політичної, мілітарної чи навіть моральної сторонньої підтримки, сама вирішувала свою долю.

Воєнна стратегія ген. Романа Шухевича-Чупринки тісно пов'язана з політичною стратегією, звідки виникла й концепція спільного фронту поневолених окупантами націй, як союзників візвольної боротьби України. Тому в листопаді 1943 року з ініціативи ген. Романа Шухевича-Чупринки відбулася Конференція представників поневолених народів, яка стала зав'язком Антибільшевицького Ельоцького Народів (АБН). При УПА зформовано збройні відділи поневолених націй з перспективою їхнього переходу на рідні землі для розгортання збройної боротьби проти окупантів.

Ген. Р. Шухевич-Чупринка керувався загально-національним поглядом, залиучуючи до збройних сил України (УПА) всіх українських патріотів, що прагнули боротися проти окупантів. Ряди УПА повинили старшини армії УНР, старшини і бійці со-

вітської армії, вояки інших народів, переважно поневолених, з німецькою та совєтською армій, формувались в окремі збройні відділи.

Сполучення під своїм керівництвом кадрів ОУН, як ідейно-політичного авангарду нації, і збройних сил України, зформованих в УПА, дало можливість ген. Р. Шухевичеві-Чупринці захищати інтереси цілого українського народу. Разом із збройним поборюванням німців дбати на опанування укрівськими відділами теренах про інтереси населення, про його добробут, шкільництво, культурне, релігійне і економічне життя. Всюди захищати населення від грабежу наїзників і від вивозу української молоді на катогріу до Німеччини.

У всенародному повстанні під керівництвом ген. Р. Романа Шухевича УПА поєднала все те, що здійснювалася колись Хмельниччина, захищала всі інтереси народу, сполучивши національне із соціальним.

Під час Другої світової війни УПА була єдиною визвольною армією, яка не мала жадної допомоги від вільного світу і боролася тільки власними силами, завдяки жертвенній підтримці цілого українського народу. І хоч її промовчували альянти, збезпечували німці і москалі, вона викликала подив і пошану до себе серед поневолених народів. Бравурні рейди УПА на терени сусідніх країн, навіть на Кавказ, були реалізуванням стратегічних плянів ген. Р. Шухевича-Чупринки — мобілізацією спільногого фронту поневолених націй з перспективою координації одночасних повстань-революцій.

У світовій історії це унікальний факт, що повстанська армія поневоленої нації понад десять років власними силами вела визвольну війну з найбільшими загарбниками-імперіалістами, а після закінчення війни, вже в час т. зв. миру, вісім років продовжувала боротьбу проти одного з переможців цієї війни — московських імперіалістів.

Як продовження Державного Правління, у 1944 році постала Українська Головна Визвольна Рада (УГВР) — підпільний революційно-визвольний державний центр. Українське Державне Правління з 1941 року було протиставленням Райхскомісаріату „Україні“ і т. зв. Генеральному Губернаторству (до якого залучено і Галичину), а продовження його, УГВР — маріонетковому „урядові“ т. зв. УРСР, колонії московсько-большевицької імперії.

До поразки нацистської Німеччини великою мірою спричинилися повстанські армії, зокрема УПА. Московсько-большевицька імперія, захищалася не під ударами регулярних армій, а під ударами збройних сил УПА, підпільних сил українських націоналістів-революціонерів та борців інших поневолених народів. Адже загинув від УПА не тільки шеф Штабу СА Люце, загинули і маршал Ватутін, ген. Сверчевський та інші вислужники московсько-большевицької імперії. Загроза ОУН і УПА розхитати своїми ідеями основи московсько-большевицької імперії була така велика, що Москва мусіла творити

аж „пакт трьох держав“ — СССР-ЧСР-Польща для боротьби з УПА і підпільним революційно-визвольним рухом. Під особистим наглядом Хрущова, совєтській армії з допомогою польських і чехословакських збройних сил удалося тимчасово придушити збройну боротьбу УПА, в якій по-геройськи загинув і її головний командир — Роман Шухевич-Чупринка. Але ще перед своєю смертю він провів реорганізацію, замінивши широко-розгорнені збройні повстанські акції підпільно-стратегічною боротьбою. У період рейдів УПА частини її відділів продісталася і на Захід, розповсюджуючи таким чином ідеї визвольної боротьби українського народу.

Стратегічні передбачування ген. Р. Шухевича-Чупринки — виправдалися. В 1953-1959 роках московські концтабори, заповнені десятками тисяч членів ОУН і бійцями УПА, закінчили страйками і повстаннями, що були великою загрозою для московсько-большевицької імперії. Тоді Хрущов рятував московсько-большевицьку імперію реорганізацією концтаборів, частинним звільненням в'язнів та „розблачуванням“ Сталіна.

На ідейному підґрунті визвольної боротьби УПА-ОУН, на героїзмі поляглих борців за волю України виросло покоління нових патріотів — шестидесятників і семидесятиників, що взяли в свої руки несплямований пралор української визвольної боротьби і злагоду суть духовності України.

Повстанська стратегія ген. Романа Шухевича-Чупринки виправдається і тепер, в епоху термоядерну і одночасно ідеологічну, як альтернатива до атомової війни. Тому ген. Р. Шухевич-Чупринка став не тільки символом визволення української нації збройною боротьбою, визвольною війною модерного типу, а й порятунку світу від знищення атомовою зброєю.

Українська нація горда за свого Великого Сина, одного з Найбільших у найновіній історії України — ген. Романа Шухевича-Чупринку.

Вічна Йому слава, Головному Командирові збройних сил України (УПА), провідникові народу в його збройній боротьбі проти наїзників-окупантів!

Хай живе Українська Самостійна Соборна Держава, для якої він жив, трудився і поклав за неї своє життя!

Хай живе Українська Національна Революція, для якої він віддав увесь свій великий талант і самого себе!

Хай живе Українська Повстанська Армія, для якої він навіки залишиться Безсмертним Командиром!

Смерть московсько-большевицьким загарбникам!
Смерть московській тюрмі народів і людей!

У березні 1975 р.

Провід Організації
Українських Націоналістів

В. Г. К.

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ

Світова ситуація

Двоподіл світу (не офіційний, а фактичний) на комуністичну й некомуністичну частини існує сьогодні в такій же мірі, як існував у часі „холодної війни”, бо нема найменших познак на те, щоб комуністична частина відреклася своєї головної мети — опанування цілого світу, а, навпаки, є багато познак на посилення її дій у тому напрямі. Факт двоподілу, однаке, з якого необхідно виходити, щоб осягнути правильну аналізу світової ситуації, сам по собі не говорить про ступінь монолітності обох частин.

Зараз після двоподілу (кінець 40-их років) він описувався поняттями: Схід-Захід. Та сьогодні ці поняття не відбивають дійсного стану речей, особливо поняття — Захід. Всно не охоплює собою великої групи новостворених держав і під ним звичайно розуміється тільки держави Північної Америки, Західної Європи і Японії.

Не зовсім точним є поняття „вільний світ” у протиставленні до комуністичного, коли йдеється про індивідуальну людину (в багатьох некомуністичних державах панують більш чи менш суворі диктатури). Тому окреслення „комуністична частина світу” і „некомуністична частина світу” найбільш правильно описують стан, який існує у світі.

У некомуністичній частині світу довершились недавно два основні процеси:

а) з упадком португальської імперії закінчився процес деколонізації, а в нових державах, які постали внаслідок тєї деколонізації, закінчився в основному формуючий період, повний різного роду заколотів, і вони тепер на шляху більш чи менш швидкої суспільно-економічної й культурної консолідації та розвитку;

б) ЗСА, вичерпані ролею світового жандарма, яка випливала з політики стримування, переклали обов'язки конвенціональної оборони від комунізму на плечі поодиноких держав і тим самим примусили їх орієнтуватися на власні сили, а за собою затримали тільки „нуклеарну парасолю” та фінансову допомогу.

Далішим наслідком останнього процесу є по-

ява „детанту”, який фактично є продовженням політики стримування збоку ЗСА та політики інфільтрації збоку ССР, тільки, образно кажучи, нахмарені брови заступила усмішка.

Разом з країнами Латинської Америки новопосталі держави творять окрему групу „необ'єднаних”, яку називають ще „третій світ”. Остання назва сугgerує триподіл світу, та в дійсності це тільки вияв гетерогенної натури некомуністичної частини світу, яка (гетерогенність) проявляється в існуванні різних політичних устроїв, різних економічних систем, релігій, локальних інтересів, і на тому тлі доходить до різного роду конфліктів включно з війнами. Найбільш критичним є тепер арабсько-ізраїльський конфлікт, який причинився до постання енергетичної кризи та поважного забурення в економічному житті всіх країн некомуністичної частини світу, а особливо індустріальних держав.

Комуністична частина світу, на відміну від некомуністичної, має в основному характер моногенний, бо всевладно панує там ідеологія марксизму-ленінізму і заснована на ній диктатура комуністичних партій та удержаніна і плянована економіка. Двоподіл постав тут унаслідок зудару двох імперіялізмів: російського і китайського. Назовні виявляється цей двоподіл у двох відмінних інтерпретаціях офіційної ідеології, начіплюванні олин одному ярлику „ревізіоніст” та в територіяльних претенсіях Китаю до ССРР.

Ідеологія марксизму-ленінізму ексклюзивна, універсальна, догматична, а однією з основних її догм є „наукове” твердження, що комунізм, як найвища форма людського розвитку, мусить запанувати на цілому світі. Ця догма, переплетена з російським імперіялізмом і месіянізмом, штовхає Москву до агресивної постави супроти некомуністичного світу. Те саме стосується комуністичного Китаю, тільки тиск його тому, що він вийшов на світову арену далеко пізніше, ще так не відчувається.

Комуністична частина світу інфільтрує некомуністичну з поміччю комуністичних партій, які існують легально чи нелегально майже в усіх некомуністичних державах. Разом вони

творять „комуністичний рух”, який змагає до запровадження комунізму на цілому світі. Це — унікальна світова ситуація, притаманна тільки ХХ століттю, а особливо його другій половині. Вона не має жадних паралель у минулому, бо комуністичні партії роблять такі поняття міжнародної політики минулого, як „рівновага сил” чи „статус кво”, мало придатними, а стабілізацію міжнародних відносин на підставі договорів — ілюзією.

Москва і Пекін ривають між собою за панування над тим „комуністичним рухом”, що в перспективі для них означає панування над світом, але одночасно різними методами інтенсивно проводять підривну роботу в некомуністичних державах. Тому майже кожний конфлікт між державами некомуністичного світу і кожна криза місцевого чи більш загального характеру є фактично тільки малими відгинками того величного фронту боротьби за панування над світом. Тепер вони мають однакову думку відносно арабської нафтової політики, кризи португальського колоніалізму, переходового стану в Еспанії, а в економічній кризі „капіталістичного світу” вбачають пітвердження своїх марксистських пророцтв.

Обидві імперії інтенсивно розбудовують свої мілітарні сили, і не можна виключати можливості, що колись уживуть їх для завоювання світу, та покищо уживають їх як засіб шантажу, будучи переконаними, що час працює на їхню користь. Одночасно вони мусять придушувати різними засобами внутрішні протиріччя, які існують у них між офіційною ідеологією і дійсним станом. Відпорність же некомуністичного світу проти комуноімперських атак різних форм ті протиріччя посилює і постійно поширюватиме, що в свою чергу приспівуватиме з одного боку загнивання всередині обох імперій, а в першу чергу російської, а з другого — посилюватиме боротьбу між ними.

Незалежно, отже, від усіх локальних воєн, конфліктів і криз, найважливішою є боротьба російської комуноімперії, бо вона є таки ведучою силою у світовому комуністичному русі, що прагне запанувати на цілому світі з допомогою комуністичних партій. Та боротьба ведеться без огляду на розмови про мир, детант, про збереження статус кво, і у тій боротьбі в

дійсності немає й не може бути „невтральних” чи „необ'єднаних”.

У цій боротьбі володарі Кремлю, щоб уникнути неминучого присуду історії, приховують імперіалістичний і колоніальний характер російської комуноімперії — ССРР, проголошуєчи світові, що вони у себе справедливо розв'язали національне питання. І тут приходить світове значення України. Займаючи ключове місце в російській комуноімперії, будучи першою жертвою російського комуноімперіалізму, на якій він випробовував свої методи, які застосовує тепер супроти інших народів, та ведучи боротьбу проти російського комуноімперіалізму по-слідовно й найдовше і тим самим найкраще знаючи того ворога усього людства, Україна може найбільше причинитися до успішного завершення тої боротьби.

(Закінчення буде)

ПРИХОВАНА ІНФЛЯЦІЯ

В ССРР і в країнах совєтського бльоку ніякої інфляції немає, — твердить комуністична преса. Що більше,sovєтські економісти заявляють, що життєвий стандарт в тих країнах значно покращався протягом останнього десятиріччя, а ціни на продукти за цей час не підвищилися. Але чи так воно насправді?

Офіційно інфляції поза залишеною заслоною немає, бо ціни на всі продукти і обслугу населення встановлюють державні агенції і змінюються вони лише в рідких випадках. Натомість існує інфляція медаль та оденів, якими нагороджують робітників і службовців за „перевиконування” норм праці. Платні їм підвищують лише в індивідуальному порядку за надпродукцію, що фактично не є підвищенням платні, а надвізиском.

Комірне, медична опіка і транспорт у комуністичних країнах справді дешеві, але авта, високої якості продукти і одяг ще недостяжні для пересічного обивателя в ССРР, Польщі, Східній Німеччині, Румунії, Угорщині і Болгарії. Один совєтський економіст заявив: „Ми не маємо інфляції — ми маємо високі ціни”.

На деякі продукти першої потреби ціни встановлюється нижче від їх фактичної вартості коштом високих цін на „люксусові” продукти. Внаслідок цього буйно процвітає чорний ринок.

Прихована інфляція виявляється ще в „переочінці” продуктів, коли ті самі продукти під іншими назвами і з іншими етикетками продаються по підвищених цінах. Так само найменші зміни в автівках, телевізорах, радіоапаратах та різного роду домашніх пристроях, невідповідно до вартості тих змін, викликають підвищення їх цін, бо це вже ніби

Михайло Кушнір

ТРУДНОЩІ І СМУТКИ ЕМІГРАЦІЙНОГО ПИСЬМЕННИКА

Письменство є мистецтвом, а на еміграції мистецтвом особливо важким із численних причин. Загальнозідомо, що конкретні умови й атмосфера не сприяють еміграційній мистецькій творчості. Все ж таки деяким пластикам, музикам, танцюристам, співакам, а навіть і акторам вдалося включитися в льокальні, чужі струмені.

нової, вищої якості товари. Наприклад, останній модель авта „Волга” коштує 12,170 дол., на 68% дорожче, як попередній модель, бо в ньому встановлено...огрівач.

Масло і ковбаски, наприклад, коштують у державних крамницях 2.05 дол. за фунт, але в тих крамницях їх завжди бракує, і советські громадяни мусят платити подвійні ціни на чорному ринку.

Перепродукція низької якості товарів, на яких немає попиту, спричиняє величезні втрати для соціальної економіки. Купи нерозкуплених штанів і піджаків лежать по крамницях, і ціна на них обнижується, а советський громадянин іде на чорний ринок, щоб за потрійну ціну купити костюм, виготовлений в...Ірані. Советські годинники, хоч відносно їх дешеві, відзначаються також дуже низькою якістю і кваліфікований робітник та службовець місяцями заощаджує гроші, щоб купити замість „вітчизняного” виробу годинник, що коштує 70 дол., швейцарський за 325 дол.

Економічна ситуація в країнах-сателітах краща. Наприклад, у Польщі, де інфляція минулого року виносила 1.9%, уряд змушений був підвищити платню робітникам на 7%. Однака її тут більшість товарів першої потреби купується на чорному ринку, бо по державних крамницях ціни на м'ясо піднеслися на 7%, картоплю — на 8.5%, огірки — на 33% та ін.

У Чехо-Словаччині, де інфляція виносила 2%, авта, випродуковані на заводах Шкода, ржавіють, бо вперше в історії цієї країни громадяни неспроможні їх купувати. Щоб поживити торгівлю, уряд дозволив продавати в державних крамницях продукти, виготовлені в західних країнах, але ціни тут зависокі, наприклад, пара австрійських лижварських черевиків коштує стільки, скільки заробляє робітник за місяць.

І так, інфляція, відкрита чи прихованана, охоплює цілий світ, дармащо комуністичні економісти твердять, що в „країнах соціалізму” її немає.

Приховане безробіття в державах советського бльоку — інша тема, яку комуністична преса старанно замовчує, бо в тих державах, на відміну від капіталістичних, безробіття „немає і не може бути”.

З письменниками інша справа. Письменник з-правила родиться в своїй мові і для своєї мови, а його твори не часто дається з повним успіхом перекласти на чужі мови. Не тільки через лінгвістичні труднощі, але й передусім з причини відмінних літературних традицій і призначення, чи пак заадресування твору.

Жадне мистецтво, може навіть жадна інша галузь творчості не є більше національною від літератури. Тому письменник зasadничо може здійснювати своє покликання тільки рідною мовою. Він мусить або писати своєю мовою, або не писати взагалі. Тому то долю письменників на еміграції і долю еміграційної літератури треба окреслити як геройчу. Письменник на еміграції вірить проти надії, бореться на смерть і життя за можливість творення, кличе „голосом вопіючого в пустині”.

Поперше, в дослівному матеріальному значенні. Письменництво — це професія, що поглинає цілий час і всі сили письменника. Письменник не може доробляти, не може заробляти чим іншим, ніж писанням. Коли так робить — марнус талант. Коли суспільство не дозволяє йому вижити з пера, це значить, що воно легко важить свою власну культуру. Кожний не написаний твір — це втрата для національної культури. Живі письменники, вчені й мистці — це потенційльна духовна сила нації, — це скарб, який еміграція могла б оточити опікою, щоб не ржавів і не пліснів, і щоб хробак резигнації не точив його серця.

Скільки українських письменників на чужині живе виключно з пера? Хіба один-два, бо не слід думати, що журналістика чи праця в радіо — це письменницька творчість. Очевидно, що безсумнівно найшляхетніше заняття для письменника, який не може існувати з пера, але водночас уживас пера на інший, нижчої вартості вжиток.

Відомо, що найметкіший письменник пише том прози більш-менш упродовж року. Еміграційний видавець, який може рахувати на продаж пересічно одної тисячі примірників тому прози (про поезію краще не згадувати) — не дастъ більшого гонорару за книжку, ніж п'ят-

сот доларів. А скільки коштує передрук рукопису на машинці?

Число тисячі примірників, які може продати еміграційний видавець, і то за кілька років, найліпше виявляє обмеженість засягу еміграційної книжки. Відомо, що її доступ до Краю боронить політична поліція. Малий засяг книжки йде впарі з малим відгуком на твір, з прийняттям його публічною опінією, з гомоном, який викликає.

В нормальному суспільстві будь-яка книжчина має чималій гурт покупців, хоча б тільки приятелів автора, колег, публічні бібліотеки, а передусім рецензії в пресі. Бо часописи повинні вміщувати, і звичайно в нормальних умовах вміщують, рецензії на всі книжки, що їх вислано до редакції. На еміграції автор не має приятелів, або має дуже небагато, щодо колег: випадає, щоб не завважили видання книжки, а часописи з засади не вміщують рецензій. Дискусій, еге ж пресових, обговорень книжок немає, не рахуючи виймків. Немає на еміграції літературних середовищ, в яких усі видані книжки були б дискутовані. Книжка, видана на еміграції, це камінь у воду. Добре ще, коли її сповинетиша, бо буває, що її зустрічає заздрісна наруга або й обкидування болотом. Треба мати відвагу видати на еміграції книжку по-українськи.

Вже не раз говорено про те, що наша еміграція не має „критичного поготівля”, себто постійних рецензентів літературних новин, ані якоїнебудь „літературної біржі”. Бракує нам, отже, критеріїв оцінок, а про успіхи книжок вирішує бібліотечна плітка, деколи значно менше поважна часописка плітка. Появляються також талановиті агенти власних продуктів.

Еміграційні журнали — це февдалальні державки, засклеплені в мурах своїх міст, які вважають усіх сусідів довкола конкурентами в боротьбі за душі читачів і ринки збути. Не вільно похвалити, ані навіть вмістити згадки про появу книжки зненавижденого конкурента, видавця або автора „ворожого” табору, не вільно навіть згадати його імени. Німці мають на це знаменитий вираз: „тотшвайген”. В найкращому випадку, наперед відомо, що „бандерівський” автор буде в місячнику „Майбутність” поклепаний по плечу і відсланий до властивішого знайняття, ніж писання, що тижневик, ска-

жім, „Інформація” при кожній нагоді поучить читачів, що якби не він, власне, цей тижневик і ще один журнал, то не було б що читати на еміграції, а щоденники (може не всі) не церемоняться взагалі і, крім часописних ножиць, стосують ще й гільйотину супроти немиліх особистостей, установ, видавництв і часописів. Миша не просовгнеться крізь густу сітку цих часописів, хіба крізь платик платного календарика імпрез. Треба додати, що й книгарні мають свої фантазії і політику. В вітрило еміграційної книжки рідко коли повіє зичливий вітер, поки повалить по дорозі всі ті бар'єри.

А є ще інші смутки, що жеруть письменників. Скільки шкоди робить літературна мода, завороження західними новинками і звичайний снобізм! Слушно завважив хтось недавно, що коли б Борис Пастернак написав „Доктора Живаго” як еміграційний автор, то не знайшов би видавця, а коли б навіть і знайшов, то його книжка пройшла б без відгомуна. Світ не звернув би на неї найменшої уваги, а еміграційні читачі здигали б плечима, що це ж, мовляв, речі досконало відомі.

В нашому національному понятті — в мистецтві добром є не те, що своє власне, а те, що подібне до чужого. Оригінальність і вартість відкриваємо звичайно по роках, деколи і по десятах років, щойно тоді, коли щось подібне постане в чужих. Моду в українському письменстві устійнює Захід. Усе, що західнє, носить марку „новечасності” або „духа часу”. Ми заворожені Заходом, не усвідомлюючи, що Захід якраз шукає відрубності, а не наслідування, хоча б і геніяльного. Дрижаки захоплення викликають в українському читачеві нагіть твори Франсуаз Саган. Нехай би еміграційний автор спробував підняти традицію української повісті, так, як це зробив Пастернак, свідомо нав'язуючи до Льва Толстого. Висміяли б його як пазадника, елігона, провінційного письманку.

Дві останні, а мені здається найдошкульніші, трудності еміграційного письменника — це відірваність від суспільства й мови в органічному сенсі. Матеріял, з якого черпає письменник, це життя, конфлікти й проблеми власного суспільства. Він їх добачає, відчуває і переживає тільки тоді, коли живе в суспільстві, коли в нього влучений, коли є його органічною частиною. Не може письменник на чужині напи-

Степан Женецький

УКРАЇНА — НАЙБІЛЬША НЕБЕЗПЕКА ДЛЯ МОСКВИ

У нас часто чуємо нарікання, що Захід, не визнається в національних відносинах у Сполученому Союзі і через те не використовує в боротьбі проти Москви тієї великої потуги, якою є поневолені Москвою народи, в першій мірі великий український народ.

Та насправді так воно не є. На Заході добре знають, яку небезпеку для червоної московської імперії творять поневолені народи. А не використовують, чи вірніше досі не використовували цього атуту тільки тому, щоб не дразнити московського ведмедя, бо досі думали, а

сати повісти з життя сучасної України. Коли навіть, при особливій інтуїції, вдається йому ця штука, то з конечності буде це або сатира, або памфлет, обмежені малим вирізком дійсності. Письменник мусить брати участь у житті, коли має давати йому свідоцтво або його судити. Тому письменникам на еміграції залишається минуле та еміграційне подвір'я. Сміливіші пінетують також чужі континенти.

Твориво, з якого постає літературний твір, — це мова слухана, жива, що пульсуює актуальністю, суспільно зрізничкована, регіонально, а навіть індивідуально, помислова, відкривча, жартівлива, мова в русі. У себе, вдома, в Україні, письменник може попросту вмішатися в юрбу, нотувати сотки висказів, виповідей, неологізмів, каламбурів, пестливих нарости, словесних жартів, крилатих виразів. Може черпати пригорщами з мовної скарбниці. А передусім щоденно відновлює і збагачує власну мову, відживлює її природним кормом. Натомість мова, якою користуємося на чужині, є скостеніла, висинаюча, вона втрачає свіжість, гнуучість і барву, убожіє з дня на день, виродніє і стає щораз менше елястичною. Власну мову людина присвоює собі природньо, органічно, з життя, а не зі словників та книжок.

Ось такі труднощі еміграційного письменника. Але коли б хтось, з уваги на ці труднощі, заризикував питання: чи існує українська література на еміграції? — можна відповісти: дуже дивно, але існує. І що дивніше, заповідається щораз кращою, досконалішою.

дехто з політиків, як Кіссінджер, і далі думають, що з Кремлем якось можна договоритися і мирно співжити. Звідси й пішов т. зв. у політичному словнику „детант”, тобто мирне співживлення між Заходом, чи вірніше між ЗСА і ССР. Але коли Москва загрожуватиме західному світові своїми агресивними діями, то Захід заатакує Москву в її найслабшому місці, значить поставить на денний порядок справу поневолених не-московських народів, в першу чергу України.

А що Захід добре орієнтується у національних відносинах в ССР і знає, якою небезпечною для московської імперії, є Україна, про це свідчить стаття відомого політичного коментатора С. Солцбергера п. з. „Деколонізаційний амок”, що з'явилася в найвпливовішому американському щоденнику „Нью Йорк Таймс” з 22 січня ц. р.

Визволення народів — наймогутніша політична сила доби

Наймогутнішою політичною силою ХХ століття, — пише Солцбергер, — є не ідеологічна революція, спричинена комунізмом, не появі атомової зброї і навіть не використовування в своїх цілях економічно нерозвиненими країнами незвичайної важливості сировини (нафти — С. Ж.).

Цією наймогутнішою політичною силою є деколонізація не тільки таких, ще недавніх імперій, як Великобританія, Франція і Португалія, але також неминучість деколонізації континентальних імперій, з яких яскравим прикладом є Советський Союз з його сателітами.

Свобода не надається до того, щоб її раціонувати, тобто здержувати від далішого поширення. Її полум'я перекидається з країни до країни, як лісова пожежа. Позбувшись майже цілком своїх колоніальних володінь, англійці мусять клопотатися націоналізмами, що розвиваються між шотландцями, вельшами і північними ірляндцями. Французи мають клопоти з ще незначними, але щораз яскравішими іскрами бретонського і баскського націоналізмів. А

Бельгія, покинувши Конго, стала в обличчі розбиття внаслідок важкого національного спору між флямандцями і французомовними валлонцями. Існує навіть самостійницький рух в районі Юра у Швейцарії. Ідея, що панування над меншостями навіть добре наставлених більшостей за свою суттю є злом, тепер загрожує світовому ладові. Нігерія провадила війну проти біяфранців, щоб зберегти під своєю контролею розхристаний африканський племінний принцип.

Націоналізм — загроза для СССР

Невиразний, романтичний дух деколоніалізму, який щось інше означає для еритрейців у Етіопії (Абесинії), а щось інше для нага повстанців в Індії чи для вмираючого голодовою смертю Бангладешу — може стати вибуховим в Советському Союзі. Москва є твердолобою столицею, несхильною до поступок, і вона бачить небезпеку для себе в тому, якщо будь-яка форма націоналізму вирветься з-під контролі і зломить її власний соціально-політичний уклад.

Солцбергер цілком слушно зазначає, що західні советологи часто недоцінюють цей советсько-московський страх. Росія виявляє велике затривоження тим, що її контроля на сході — в Центральній Азії і частині Сибіру — може бути одного дня захитана. Втрата цих великих просторів зразу скинула б її з ролі надпотуги.

Україна найбільше непокоїть Москву

Говорячи про східні простори СССР, Солцбергер твердить, що найбільшим кошмаром для Москви є те, що Китай, Японія і ЗСА, чи комбінація між ними, можуть створити проти советській альянс. Але, пише він далі, також велика частина московських західніх і слов'янських володінь сильно тривожить Кремль. Це — в першій мірі Україна.

Росіяни певні того, що, з уваги на силовий фактор, їм немає чого турбуватися поширенням націоналізму серед малих балтійських країн — Латвії, Естонії, Литви. Але Україна являє собою цілком іншу проблему з її великим населенням, багатими сільськогосподарськими землями, залізом, індустрією. Москва пробувала здобути прихильність українців, але не ма-

ла значного успіху. З тієї причини Кремль сильно занепокоєний.

„СССР — надпотуга зі страхом у серці”...

Солцбергер, твердить, що у відносинах між Сходом і Заходом запанували складні відносини, які внаслідок московського характеру, треба завжди мати на увазі, аналізуючи советську політику.

СССР, — пише американський автор, — є велетенською й дивною країною: надпотugoю з головою в космосі, а з ногами в багні убогости, з могутнimi м'язами і страхом у серці. Все це треба мати на очі під час дискусії у Вашингтоні відносно дозволу на еміграцію підсоветських жidів — як висліду американського торговельного і політичного тиску. Опублікування обміну думок на цю тему між державним секретарем Кіссінджером і сенатором Джексоном зустріла Москва із занепокоєнням.

Справа еміграції затривожила Москву тому, що Кремль думав так: якщо жидам дозволити вийти у висліді чужостороннього натиску, то чи не допровадить це до втручання інших націй від імені інших частин велетенської многонаціональної московської імперії? Більше еміграції? Чи сецесія, тобто відокремлення?

Москалі почували себе пониженими кубинською кризою в 1962 р. і за те усунули Хрущова. Тепер вони почувавуть себе пониженими втратою мільярдів, виданих на зброю для арабів з додатком вимоги Вашингтону дати жидам права, яких не можуть мати інші советські громадяни. Чи це доведе до усунення Брежнєва? Якщо він відійде, тоді цілком певно прийдуть до голосу прихильники „твірдої лінії”, ті бюрократи, які репрезентують військово-індустріальний комплекс. І цілком певно, що у випадку, якби ЗСА визнали конечним мілітарно здобувати арабську нафту, Москва реагуватиме на це силою зброй.

*****
ПОДОБАЄТЬСЯ ВАМ НАШ ЖУРНАЛ,
ПЕРЕДПЛАТИТЬ ЙОГО ВАШИМ
БЛИЗЬКИМ
АБО БОДАЙ ПОРАДЬТЕ ІМ,
ЩОБ ВІСЛАЛИ ПЕРЕДПЛАТУ

*****

Волод. Савчак

ХТО БУДЕ НАСТУПНИКОМ БРЕЖНЕВА?

Коли в світовій пресі з'явилися вістки про пляновану поїздку Брежнєва до Єгипту (14 січня 1975 р.), а згодом про те, що Брежнєв не поїде, мовляв, з причини недуги — радіові та пресові коментатори на Заході почали міркувати на тему чи в Брежнєва справжня недуга чи може „дипломатична”. Московський кореспондент чікагської газети повідомив, що Брежнєв хворий на лейкемію (рак крові), а одна газета в Бостоні за кілька днів після того повідомила, що він приїде лікуватись в бостонському шпиталі.

Москва всі ці поголоски про поважну хворобу Брежнєва заперечила, і справа притихла. Чи було якесь зерно правди в тих поголосках або були вони журналістичною „качкою”, вся ця історія застуталізувала питання на тему наступництва в московській імперії, тим більше, що Брежнєв з кінцем цього року скінчить 69 років (народжений 19 грудня 1906 р.), отже час і йому податись у „відставку”. Хоч він зовсім певно хотів би прожити на вершку своєї кар'єри принаймні ще яких 10-15 років, перевізнати „показуху” XXV з'їзду КПСС, запланованого на 1976 рік (а це збігається з його власним 70-літтям), подбати про схвалення нової конституції ССР, що її напевно зв'язуватимуть з його особою (так, як зобов'язуючу тепер конституцію з 1936 р. називають „сталінською”), і зробити ще чимало для скріплення московського ханату, — ніхто як каже наша народня мудрість, „не має контракту з Богом” і не може продовжувати собі життя за власним бажанням.

Які кваліфікації повинен мати наступник?

Про наступників Брежнєва писав ще два роки тому в журналі „Нью Лідер” (видання з 19 березня) проф. Збігнєв Бжезінський, відомий дослідник советських справ і директор Інституту Дослідів Комунізму при Колюмбійському університеті, а у виданій минулого року біографії Брежнєва Джан Дорнберг присвячує тій самій справі кілька сторінок. У зв'язку з найновішими поголосками деякі журналісти вже називали навіть Андрія Павловича Кириленка як здогадного наступника Брежнєва, не зва-

жаючи на те, що той яничар українського роду навіть на три місяці старший від Брежнєва (нар. 8. IX. 1906), і нічим особливим не запирав себе в історії ССР.

На думку проф. Бжезінського, майбутній „вождь” советської імперії повинен відповісти таким категоріям:

Щодо віку це повинна бути людина принаймні на 10-15 років молодша, тобто народжена між 1916 і 1921 рр., яка про захоплення влади большевиками і про роки т. зв. воєнного комунізму знає тільки з пофальшованих історій партії та держави.

Щодо досвіду кандидат на „вождя” мусить бути продуктом партмашини і перейти всі щаблі партійного вишколу, від комсомолу починаючи почерез різні обласні партійні центри добитись членства в Центральному Комітеті КПСС, а по змозі в самому його ядрі — Політбюро, яке є справжнім сувереном імперії включно зі сателітами. Якщо така людина матиме також дещо досвіду в праці державно-адміністративній чи в органах терору і шпигунства (КГБ — ГРУ), це рахуватиметься їй за позитив.

За національністю майбутній наступник повинен бути москалем або до такі міри обмосковленим „нацменом”, що для нього інтереси московського ханату (а при цьому і його власні) знищили вже дотла поклик крові, поклик землі, з якої походить. Він може бути народжений у Казахстані чи Узбекистані, в Білорусі чи в Україні, але мусить почувати себе на 100% „советською людиною”, тобто таким, що зовсім „побісурменився”, як казали за козацьких часів.

Якщо зміна проходитиме більш-менш мирним порядком, наприклад, внаслідок смерті Брежнєва, то майбутній наступник мусітиме виявити багато сприту і хитроців у маневруванні серед членів нового „колективного керівництва”, принаймні протягом перших кількох років, поки не зуміє порозставляти своїх прихильників на відповідні ключові позиції, так, це робили всі попередні „вожді” — Сталін, Хрущов і сам Брежнєв.

У випадку таких надзвичайних подій, як вій-

на чи революція, наступником стане найбільш безоглядна і жорстока особа, яка матиме за собою верхівку армії і КГБ, де панує сліпа дисципліна.

Майбутні учасники змагу за наслідство

Серед десятка потенційних кандидатів на червону мантію „вождя”, прізвища яких виринають тут і там в західній пресі, є шість москалів і чотири „нацмени”, а між ними два (не враховуючи згадуваного вище Кириленка) т. зв. українці, один білорус і один казах. Всі вони народжені між 1914 і 1927 рр., отже в основному відповідають вимогам щодо віку, є членами чи кандидатами в члені Політбюра і мають за собою довгі роки вірної служби в партапараті на різних ключових позиціях і на державно-адміністративних посадах на зміну. Подаємо їхні прізвища в поазбучному порядку з короткими інформаціями про їх минуле і теперішню позицію серед кремлівської верхівки.

Юрій Владімірович АНДРОПОВ (нар. 15. VI. 1914 р.), з травня 1967 р. і дотепер голова КГБ; почав партійну кар’єру як організатор комсомолу в Рибінську. В рр. 1953-57 був амбасадором в Будапешті, де під час мадярського повстання в 1956 р. відіграв ганебну роль, заманивши провідників повстання Імре Надя і ген. Малетера на „переговори” і на „бенкет”, де їх підступно арештовано і згодом страчено. Від 1962 р. був одним із секретарів ЦК КПСС, а в квітні 1973 р. його „обрано” членом Політбюра, мабуть, в нагороду за „заслуги” при переслідуванні інакшомислячих, а в тому числі й нескорених в Україні. Живе в тому самому домі в Москві, що й Брежнєв, і має з ним близькі стосунки подібні до стосунків Сталіна і Берії.

Інші чотири москалі, а саме Віктор Васильович ГРІШИН (нар. 18. IX. 1914), Іван Васильович КАПІТОНОВ (нар. 23. II. 1915), Константин Федорович КАТУШЕВ (нар. 1. X. 1927), з усіх наймолодший, і Фьодор Давидович КУЛАКОВ (нар. 14. II. 1918), не можуть похвалитися нічим особливим у своїх партійних кар’єрах, але мають за собою той плюс, що є чистокровними москалями, протягом ряду років пов’язані з ЦК партії (Капітонов і Кулаков — секретарі ЦК), і матимуть змогу впливати на добір „своїх людей” на ключові позиції, коли прийде нагода.

Шостий з черги — це відомий український громаді Александр Ніколаєвич ШЕЛЕПІН (нар. 18. VIII. 1918 у Воронежі), кар’єра якого в комсомолі (від 1940 до 1958) і на пості голови КГБ (від 1958 до 1961) перервалась у 1961 році, коли — по втечі Б. Сташинського на Захід — його відсунено від керівництва КГБ. Хоч Шелепін не втратив посту в Секретаріяті ЦК КПСС і навіть (з квітня 1966 р.) став членом Політбюра, він не втішається особливою прихильністю Брежнєва та його кліки, мабуть, тому, що вони добавчають у ньому сильного конкурента. Кажуть, що Шелепін обстоює думку про потребу зміни совєтської політики відносно Китаю і обережно висловлює думки, що СССР і Китай мусять договоритись і створити могутній бльок для розправи із Заходом. З позиції голови совєтських профспілок, на яку його зіпхнули, Шелепін пробує загравати з західніми, головно німецькими профспілковими організаціями і творити базу для розкладу капіталістичних держав зсередини.

Хоча є мало правдоподібне, щоб москалі допустили до керівництва совімперією юго-будь з „нацменів”, зокрема українського роду, в західній пресі деколи зустрічається прізвища двох, молодших зіком, „дядьків отечества чужого” з-поміж „тоже українцев”. Одни із них це Дмитро Степанович ПОЛЯНСЬКИЙ (нар. 7. XI. 1917 р., отже точно в день большевицького перевороту), випускник високої партійної школи, апаратчик ЦК КПСС (в рр. 1945-49) і згодом секретар партії та голова облвиконкому Кримської області (в рр. 1949-53). Від березня 1958 р. у державному апараті спершу як голова Ради Міністрів Російської СФСР, а згодом (від 1965 р.) як перший заступник голови Ради Міністрів СССР. Полянський був висуванцем Хрущова, з упадком якого примеркла і його зоря; а коли Брежнєв в 1970-их роках скріпив і сконсолідував свою владу, він (у лютому 1973 р.) стягнув Полянського з цього чолового становища на позицію міністра сільського господарства СССР. Тепер Полянський видущує з українських колгоспників мільярди пудів зерна, щоб ними заткати пельку ненажерливій Москві, а собі заслужити старшобратьську ласку, але ледве чи йому це багато поможет.

Бо Брежнєв вже вирошує іншого, беззастережно відданого собі холуя, одного з членів

брежнєвської кліки, яку зовуть „дніпровською мафією” — Володимира Васильовича ЩЕРБИЦЬКОГО (нар. 17. II. 1918 р.). Його кар’єра переплітається з кар’єрою самого Брежнєва, починаючи з перших повоєнних років, коли спішими темпами віdbudovувалось сталеварні Запоріжжя, де Щербицький працював на інженерно-технічних посадах під керівництвом Брежнєва. Уродженець Дніпропетровщини, Щербицький доволі швидко ліз по щаблях партапарату спершу в своїй області, а в роках 1957 — 61 вже на посаді секретаря ЦК КП України. Протягом наступних років (1961 до 1971) його перекидали з партійних на державні посади, призначаючи двічі головою Ради Міністрів Української ССР; найдовше був він на цьому становищі від жовтня 1965 до травня 1972 р. Коли в травні 1972 р. Петра Шелеста пересунули з України на посаду одного із заступників прем’єра ССР Косигіна і перекинули до Москви, Щербицького призначили першим секретарем ЦК КПУ на місце Шелеста, а згодом, коли Шелеста почали громити за книжку „Україно наша, радянська”, Щербицькому доручили розправитись з Шелестом і його „націоналістичним ухилом”. Повторилася майже точно інсценізована Москвою розправа зі Скрипником та іншими українським комуністами в 1930-их роках, коли одні одних оскаржували і нищили на доручення Москви. А коли на ХХІV з’їзді КПСС у квітні 1971 р. поширили склад Політбюра з 11 до 15 членів (щоб Брежнєв міг мати в ньому більшість), Щербицького „обрали” членом цього „твердого ядра” імперської влади, а за це Щербицький посилив терор проти української інтелігенції, зокрема проти наших нескорених. Під кінець 1974 р. Щербицький почав бавитися в „ідеолога” московської національної політики, вмістивши в „Комуністі України” (видання з грудня) довгу статтю з перестівами заяложених брежнєвських фраз з 1972 р. про нібито „взірцеве” розв’язання національного питання в союзській імперії. Мабуть, за плянами московських диригентів ця стаття мала б заперечити аргументацію Івана Дзюби в книжці „Інтернаціоналізм чи русифікація?”, хоч про це виразно не пишеться.

Білорус Кирило Трохимович МАЗУРОВ (нар. 7. IV. 1914) є ще одним амбітним „нацменом”,

про якого деколи згадують як про можливого наступника Брежнєва, хоч, на мою думку, вигляди його мінімальні. Народжений у селянській родині, він закінчив Гомельський автодорожній технікум. Під час війни був спершу пілотом в армії, а в 1942 році його перекинули в німецьке західля як представника центрального штабу партизанського руху при ставці головного командування армії. Від 1947 р., після закінчення — заочно — високої партійної школи, працював в параті ЦК КП(б) Білорусі, а згодом був призначений головою Ради Міністрів Білоруської ССР (від липня 1953 р.), першим секретарем ЦК КП Білорусі (від липня 1956 р.) і заступником голови Ради Міністрів ССР. Від квітня 1966 р. (ХХІІІ з’їзд КПСС) став членом Політбюра і вважається за відданого Брежнєву члена „дніпровської мафії”.

Як голова уряду „суверенної” БССР Мазуров брав участь в засіданнях асамблей ОН і бував також на особливих відрядженнях у Північній Кореї, Афганістані, Північному В’єтнамі та на Близькому Сході.

Останнім з десятки є Дінмухамед Ахмедович КУНАЄВ, нар. 12. I. 1912 р. в Алма Аті в родині службовця, напівмоскаль і напівказах. Закінчив у 1936 р. московський Інститут кольорових металів і в рр. 1953 — 55 був президентом Академії Наук Казахстану. Хоч був членом партії від 1939 р., почав виконувати роль „гвинтика” в партійному і державному апараті Казахстану щойно від 1955 року, коли його призначено головою Ради Міністрів, а згодом і першим секретарем ЦК КП Казахстану. Допомагав „освоювати” цілінні землі, але, не зважаючи на невдачі з тим хрущовським експериментом, не тільки що не відповів своєю кар’єрою, але й був обраний (у 1966 році) кандидатом в члени Політбюра, а на ХХІV з’їзді КПСС, в квітні 1971 р., став повним членом (разом із Щербицьким), як один із членів брежнєвської мафії. Його вигляди на керівництво совімперією також невеликі не лише з огляду на вік, але й на мішанину крові. Хоч Ленін мав домішку калмицької крові, тепер, коли московський шовіністичний розгул святкує свої тріумфи, шанси „азіята” далеко менші.

Ми переглянули різні можливості в ситуації, яка існує тепер, без того, щоб „бавитися в про-

“НАЦІОНАЛЬНИЙ СКАНДАЛ”

Так називають стан, в якому знаходяться в Америці доми для старих людей. Нечесні ділки, власники численних таких домів, заробляють на найменше забезпечених матеріально громадянах величезні гроші, недоживлюючи своїх підопічних, не забезпечуючи їх належним доглядом, часто створюючи такі умовини, які не відповідають найнижчим стандартам життя. Кореспонденти, що обслідували такі доми, описують численні випадки, коли утриманців цих домів, спаралізованих або виснажених хворобами, прив'язують до ліжок або стільців і в такому стані залишають без догляду, аж поки вони вмирають.

Величезні гроші на таких домах „заробляють” їх власники, виписуючи на сотні тисяч доларів фальшиві рахунки на „медікейд”, що їх мусять оплачувати платники податків. Санітарні умовини в цих домах ніяк не відповідають вимаганим стандартам: довгими роками стоять

роцтва”, коли ситуація, як зовнішньополітична, так і внутрішня в ССР може бути інша.

Треба додати, що для України, яка душиться в імперських кліщах, не матиме ніякого значення, чи наступником Брежнєва буде той чи інший продовжуваць імперської національної політики, що корінням, мов злоякісний рак, розрослася по всіх шарах російського суспільства і сягас часів Петра і Катерини, про яких уже Шевченко писав соковиту правду.

Мінялися царі, комісари та міністри, змінився нібіто соціальний і державний лад, але стара імперська догма „ніяких полегш підкореним народам”, які повинні „розтопитись в руському морі”, залишилась незмінною.

Тілький повний розвал імперії, байдуже на яку барву перемальованої в майбутньому, може принести справжню зміну і волю Україні та іншим поневоленим народам. Всі імперії розвалюються, деякі на наших таки очах, бо такі є невблаганні закони історичного розвитку суспільств, і тих законів не зуміють ані обманути, ані звинувати нові царі в Кремлі, незалежно від особових змін на червоному престолі чи його видозміні — Політбюро. А ми мусимо діяти згідно з тими законами історії, якщо хочемо приступити час розвалу імперії.

вони неремонтовані, особливо докучають пацієнтам щурі і таргани, що почивають себе тут повновладними господарями.

Не зважаючи на 3.5 мільярда доларів, які приділяється щороку для цих закладів з федеральних, стейтових і приватних фондів умови там настільки погані, що Мері Аделаїд Мендельсон, яка провела десять років досліджуючи їх, у своїй книжці „Тендер лавінг ґрід” називає проблему цих домів „національним скандалом”.

У своїй книжці Мері Мендельсон, яка запізналася з умовами життя старих людей в 23.000 цих домів, стверджує, що пересічний стандарт в домах, утримуваних церквами та іншими харитативними групами, незрівняно вищий, бо тут переслідується не цілі наживи, а засновано їх на гуманітарних засадах, бажанні допомогти старим і немічним людям закінчити останні роки свого життя в умовах, які вони заслужили як „сеніор ситизенс”, рівноправні американські громадяни. Як приклад для старечих домів в Америці авторка ставить такого роду заклади в скандинавських країнах.

Українська громада на еміграції й досі не спромоглася розв’язати проблеми старечих домів бодай так, як це робить російська еміграція, власне так званий Толстовський Фонд, який зорганізував 23 старечі domi в різних країнах — ЗСА, Європі і країнах Латинської Америки. При чому ці domi утримується коштами місцевих урядів, а не пожертвами приватних осіб, на постійний доплив яких годі покладатися. Скільки ми, українці, маємо старечих domів для своїх людей — два-три? Хіба цього досить для нашої великої громади?

Знаємо випадок, коли наш старенький громадський діяч, який десятки років працював для своєї громади, коли його спаралізувало, рішуче відмовився, щоб його привезли до міського старечого domu, знаючи про умови, які там існують. І дружина цього громадського діяча, сама вже стара і хвора, забрала його з лікарні потому, хоч з огляду на стан свого злоров’я неспроможна забезпечити йому належного догляду.

Недавно в „Свободі” з'явилось підписане відомим видавцем і меценатом нашої культури

Іван Кравчук

ВАЛЕНТИН МОРОЗ В ОБОРОНІ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ, ТРАДИЦІЇ, КУЛЬТУРИ, НАЦІЇ

Наведемо декілька думок з есею „Хроніка опору” Валентина Мороза, щоб при нашому традиційно-родинному, загальнонаціонального значення Христовому святі унагляднити, як він мужньо виступив в обороні Української Церкви в поневолені Батьківщині, в обороні рідної традиції, культури, нації. I хоч за такі писання окупанти України засудили Мороза на багато років в'язнення — він не кається... А таких в Україні щораз більше... I в цьому, власне, запорука майбутнього України.

„... Взагалі руйнувати підвалини нації (в поневоленії Україні — І. К.) найвигідніше під приводом боротьби з Церквою — пише В. Мороз. — Церква настільки вросла у культурне життя, що неможливо зачепити її, не пошкодивши духовної структури нації. Неможливо уявити традиційні цінності без Церкви... боротьба з Церквою означає боротьбу з культурою”. I „скільки разів рятували націю саме Церква?” „У подібних випадках між Церквою і нацією можна ставити знак рівності — так само, як між Церквою і духовістю взагалі”. Наводимо Морозові думки далі:

„Дуже символічне розташування сил: Церкву боронять люди, готові на жертви заради ідеї. Що їх мало — то не дивно. Борців завжди було мало, але саме вони роблять погоду”. Атеїзм послуговується покидьками, готовими різати за 25 карбованців будь-що і будь-кого. Так, це дійсно боротьба світла

Маріяном Коцем оголошення про можливість негайно відкрити в ню Йорку „Дім українського пенсіонера”, якщо зголоситься відповідна кількість охочих. В цьому новозбудованому домі з осібними огріваними й охолоджуваними кімнатами, з повною обслугою можуть мешкати пенсіонери, з чеків яких залишатимуть їм 30 дол. на дрібні витрати, а решту оплачувати держава. Зголошення з усіх стейтів пропонується слати на адресу:

Marian Kots c/o Self Reliance,

558 Summit Ave., Jersey City, N. J. 07306.

Цьому шляхетному починові треба побажати найкращих успіхів, щоб не „пасла задніх” наша велика еміграційна спільнота, яка вже не раз доказала свою життєздатність, свою жертвеність і патріотизм. „Національний скандал” не мусить стосуватися наших старих людей, які вповні заслуговують на опіку і допомогу всіх тих, кому ще не загрожує участь тих, що поневіряються по „норсінг’ говмах”.

В. Д.

з темрявою, як написано в атеїстичних брошурах. Ale де тут світло і де темнота?

„Як відомо, з початку 20-их років більшевицькі, проти християнські функціонери збиралі міське шумовиння і на вулицях Києва, саме у Різдвяний час, влаштовували богохульні карнавали, маскаради, вдираючись до церков під час Богослужб, витанцювали й профанували все те, що для віруючих було святістю. Після Другої світової війни таким же покидькам платять 25 карбованців за кожне зрізання хреста; видумавши т. зв. „науковий атеїзм”, в пропаганді толосять, що цей „науковий” атеїзм бореться з темрявою реалії”.

„... Відганяли людей від Церкви нагаями, — пише Мороз. — A „інстинкт підказував людям, що Церква... — це єдиний спосіб духового самозбереження, ... що неможливо зламати людей, зробити їх рабами, поки не вкрадеш їхнього храму”. Ale „не завжди від храму відганяють нагаями. Часом він одягається на вітві в маску діяча культури...”

З писань Валентина Мороза бачимо, що таких, власне, діячів в ролі „культуртрегерів”, але з КГБ-Більськими інструкціями й завданнями, насилують на ЗУЗемлі, доручають їм завідувати церковними справами і справами культури, але так, що за їхніми діями зникають (перідко згоряють) і церковні цінності, і церкви, і пам'ятки культури, і взагалі надбання нації... За наполегливі оборонні заходи й національну стійкість погрожують, „пришивають” націоналістичне „вредительство”, „бандерівщину”, а тоді і статті кримінального кодексу. Bo „на Західній Україні все зло... походить від „націоналістів”. „Трудящийся” з Донбасу, перетворений у робота кінськими дозами горілки і кінською працею, повірив у „вредителя”. I досі вірить. Ale західній українець не настільки перетовчений у ступі, декультуралізації і деморалізації, щоб повірити” (у злі націоналістів).

Мороз наводить епізод з естонського епосу, де підступний чаклун обіцяв велетніві-силачеві все, чого тільки він захоче, але щоб той силач віддав йому, цілком уже не потрібну велетніві, одну тільки річ: старовинну книгу, приковану в коморі ланцюгами. Наївний силач, що звик напружувати м'язи, а не мозок, погодився. Potім шкодував, але запізно: в книзі „був заповіт Бога — батька”. Iz відданням книги велетень утратив всю свою силу. Ось такого то вельми важливого й силового значення надас Валентин Мороз збереженню рідної традиції.

Небезпечною вважає Мороз „напівосвіту” — це коли у людини спочатку вкрали традиції, а потім дали освіту... — це коли культура не виростас органічно з власного коріння...” A також асиміляцію, бо — „де не просто викрадення в народу певної суми людей. Асиміляція є розбиттям традиційних структур... в результаті якої з нації виділюють отої цемент, скріплюючи елемент, завдяки якому вона тримається вкупі як нація”. На захист виступає „інстинкт самозбереження. Він — це головна

В. Левенець

КГБ ШУКАЄ "ЗЛОЧИНЦІВ"

Московський шовінізм, систематична русифікація і брежнєвська теорія „злиття націй” натрапляють на чимраз сильніший спротив поневолених Москвою народів. Молоді інтелектуалисти — мистці, письменники, студенти виступають чимраз гостріше й сміливіше в обороні прав українського народу, якому не признається навіть тих мінімальних прав і свобод, що їх мають відсталі й малокультурні африканські племена.

У цій боротьбі, в цьому змаганні руку допомоги нашим братам в Україні подає українська еміграція у вільному світі, що має більші можливості і може вільніше виявляти свої почуття і думки, але найголовніше, що за політичну та культурну діяльність в користь України її тут ніхто не переслідує, не карає, як це діється в Советському Союзі.

Московських можновладців страшенно денервує активна діяльність української еміграції, ***** підвала Опору. Того Опору, яким тримається і нація і духовість взагалі".

І ще пише Мороз: „На українському пустирі пасуться всі... В Рівенській обласній філії художнього фонду з 20 художників лише один — українець. Решту „позичили”. .... Оштрафовано близько 30 жителів села Космач по 50 карбованців кожного за колядування на Різдво. Допитувано з цього приводу близько 100 людей. Священик... о. Романюк усунений...”.

Коли ми понад три роки тому, на спільному засіданні Відділу ООЧСУ і Осередку СУМА приймали рішення влаштовувати традиційну Святу Вечерю, тоді ніхто з нас ще не читав „Хроніки Опору”. Але інстинкт самозбереження національного організму, інстинкт національної одності, солідарності й передача думок діють у просторі, не зважаючи на тюремні грани й кордони.. І ми в день празника Різдва Христового, празника найкращих надій, нашими благородними традиціями во Христі єднаємося з усім українським народом. І за цію ж традицією за почесний стіл символічно запрошуємо іменних і безіменних Лицарів — Героїв, що впали в боротьбі за країну долю українського народу; символічно лишаємо порожні місця для наших Одержимих, що в неволі іродів лукавих не зможуть засісти зі своїми родинами до спільногого столу — Святої Вечери.

З вступної доповіді на Свят-Вечірній Зустрічі, що відбулась 5-го січня заходами 12-го Відділу ООЧСУ і Осередку СУМА в Джерзі Сіті.

головно наших політичних центрів, що йдуть під знаком націоналізму, наших наукових установ, преси, студентських товариств, поодиноких політичних діячів. Неперебірливу й брутальну кампанію веде Москва передусім проти українських націоналістів і ними створених та розбудовуваних суспільно-громадських і молодечих організацій. Майже в кожному числі советських газет — центральних, обласних, районових — можна натрапити на напасливі статті і фейлетони про „націоналістичних злочинців”, „українських буржуазних націоналістів”, провідних політичних діячів, ба навіть проти церковних достойників. Очевидно, ми не будемо перелічувати навіть заголовків цих пашкільних матеріалів, бо лише статті, надруковані так званим „Постом Я. Галана”, забрали б за багато місця.

Наше завдання — безнастанно викривати тих справжніх злочинців, що фальшують факти і виносять вироки на борців, які мали відвагу ставити спротив московському окупантові в Україні чи поза нею.

Про що ж властиво йдеться? Дехто може сказати, що советським пропагандистам вільно заперечувати думки політичних емігрантів, вільно твердити про вищість комуністичної ідеології, вихвалювати комуно-рабську систему, обороняти тоталітаризм в ССР. Це — право кожної людини обороняти те, в чому вона переконана, у що вірить. Але не про справжню, безсторонню дискусію йдеться в цьому випадку, а про нівечення правди, оправдування злочинності, публікування фальшивих „фоторепортажів” про „вимордуваних бандерівцями неймінних жертв”, про індоктринізування молоді шпигунськими повістями, оплюгавлювання людей, які віддали чи віддають своє життя за Україну.

В очах московських пропагандистів кожний антикомуніст, кожний політичний емігрант — злочинець, „фашистський виродок” чи „бандерівський горлоріз”.

На світі є ще багато живих свідків московсько-більшевицьких злочинів, які перевершили всі злочини, поконані в історії людства. Ми, люди старшого віку, пам'ятаємо і ніколи не за-

будемо заповнені трупами подвір'я львівських Бригад, підвали самбірських тюрем, масові мсгили жертв НКВД в Станиславові, Тернополі, Луцьку — на західно-українських землях. А ще ж тисячі й тисячі могил розкрито на східніх землях України — в Харкові, Вінниці, Києві і десятках інших міст. Ми не забудемо, що перед тим був голод 1932-33 року, ліквідація крашої частини українського селянства, як „куркулів”, масові розстріли ЧК, процес СВУ-СУМ, стосування у катівнях НКВД тортурувів, яким могли б позаздрити інквізитори середньовіччя.

Це все — перевірені й доказані тисячами свідків злочини, а скільки ще залишилось незнаних, притасних, знає один тільки Бог.

І в обличчі доконаного, при існуванні густої сітки концтаборів та психіатричних закладів НКВД, систематичному переслідуванні культурних і політичних діячів на арену виходить з руками заплямленими ще не засожлою кров'ю наших братів і сестер „советський гуманіст” у ролі... судді! Він вимагає суду для політичних емігрантів, церковних достойників, науковців, працівників пера, видачі на розправу українського селянина, який з радості, що минувся більшевицький кошмар, який втратив не одного з найближчих йому людей, вступив був на початках німецької окупації до української поліції, а пізніше, пізнавши справжню суть гітлерівської влади, перейшов із зброя в руках до Української Повстанської Армії, щоб вести боротьбу на два фронти — проти брунатного нацизму і червоної московського імперіалізму. Не міг же він спокійно приглядатися, як сбидва окупанти нищили й уярмлювали його народ, не міг забути, як на місцях масових убивств більшевицькі екзекутори побудували „дитячі залізнички” та „парки культури і відпочинку”, як то вони зробили у східній частині нашої батьківщини.

Про все це, очевидна річ, відомо Юрієві Смоличеві, Братуневі, Мигалеві, Дмитеркові, Загребельному і іншим червоним малоросам-ренегатам та іншим служакам московського режиму в Україні. Однак, вони пишуть і фальшують, перекручують правду, виходячи з засади Гебельса, що з нагромадженої купи пропагандивної брехні щось таки залишиться в головах об-

дурюваних ними людей. Вони роблять так, бо вже давно втратили честь і совість.

А чи йдеться московським пропагандистам дійсно тільки про „злочини” і „злочинців-емігрантів”? Напевно ні! Українська визвольна боротьба не йде під гаслом автономії, полегш на культурному чи релігійному відтінках — вона ведеться за цілковитий розвал російської імперії, за побудову Української Самостійної і Соборної Держави, за відновлення і розвиток українських Церков. Вона ведеться за поширення у західному світі концепції побудови на руїнах монструальної російської імперії самостійних держав поневолених Москвою народів. І це, а не що інше, є головною причиною безупинних атак на українську політичну еміграцію та її провідних людей.

Стягати суддєвські тоги, під яким заховались кремлівські верховоди та їхні лакузи — наше завдання. З помічю численних свідків і історичної правди ми мусимо розкрити перед усім світом їхні огидні подоби.

„З-ПІД БРИЛ”

Збірник „З-під брил” (Із-под глыб”), виданий новими емігрантами з СССР, присвячений головно критиці російської інтелігенції і спробам оформити нові національні ідеали для російського народу. Центральне місце в цьому збірнику, написаному ще в умовах советського підпілля, займають три статті О. Солженіцина і три статті Шафаревича. Всі автори стоять на морально-релігійних позиціях, з яких єдино, на їх думку, можливе відродження Росії. Цим відрізняються вони від акад. Сахарова, який пропагує лібералізацію советського устрою і „конвергенцію” Заходу і Сходу.

В одній із своїх статей О. Солженіцин пише: „Якщо абсолютно необхідне завдання зводиться не до політичного визволення, але до визволення нашої душі від участі в накидувані нам брехні, воно й не витягає ніяких фізичних, революційних, громадських, організаційних дій. Ні! Воно — всього лише доступний моральний крок кожної окремої людини”.

Очевидна річ, погодитися тут з Солженіциним неможливо, бо абсолютно необхідним завданням для визволення душі російської людини є цілковите згуйнування московсько-більшевицького режиму, що використовує цю людину як свій інструмент для її власного духового поневолення і для фізично-дуального поневолення інших народів.

Як і в попередніх своїх писаннях, Солженіцин заликає російський народ до „національного розкяяня і самообмеження”. Він вважає, що нація є не

Ю. Тис

ДЕШО ПРО НАШІ ВІЙСЬКОВІ ПІСНІ

Побіч завзяття, мужності і зброї найбільше значення має для вояка пісня.

По десятиліттях, що минули від воєн, у яких брали участь українські вояки (пригадалося С. Чарнецького: „Іване без роду, Іване без долі, ти гинув, а славу сусід добрий взяв”) прийшов 1914 рік. Ми мали незвичайне щастя, що з'явилися УСС-и Роман Купчинський і Льоньо Лепкий, творчість яких у ділянці відновленої військової пісні проживе століття. При кожній ситуації з нагоди важливої події поставала нова вояцька пісня. „Ой та й зажурились Стріль-

*****
тільки етнографічно-історична спільнота, але й певна колективна особистість. Він заперечує неможливість і безглуздя будь-якого, навіть внутрішнього спротиву советській владі. „А суспільство, — пише він, — з кого ж воно складається, як не з нас? Це — царство неправди, сили, невір’я в добро — це болотяна тварин, вона й була створена з нас, з кого ж іншого? Ми звикли, що треба підкорятися і брехати, інакше не проживеш — і в цьому виховували наших дітей”.

Розкаюватися, — пише Солженицин, — мусить росіянин не тільки в рабській покірливості, але й в спокусі великороджавства, в підкоренні інших народів. Хоч у цьому винна передусім держава, власті імуці, російський народ був тут невільним підсобником. „У відношенні до всіх окраїнних і позаокраїнних народів, насильно втягнених в нашу орбіту, тільки тоді виявиться наше розкаяння, якщо ми дамо їм справжню волю вирішувати свою долю”.

Відомий математик Ігор Шафаревич в одній із своїх статей приходить до висновку, що соціалізм з його ворожим до життя утопізмом є проявом інстинкту самознищення, що заложений у людській душі поруч з інстинктом збереження життя. Своє ствердження підpirає він Фройдом, який писав, що боротьба Ероса — мітологічного старогрецького бoga кохання — з Танатосом — богом смерті — становить головний зміст драми душевного життя. Саме своєю закоріненістю її в підсвідомому інстинкті смерті вбачас Шафаревич джерело притягальної сили соціалізму, що діє не зважаючи на всю суперечливість і неспроможність соціалістичних учень, зокрема учень Карла Маркса. Він також вважає, що Росія може визволитися від більшевизму лише через саможертовність і релігійно-моральне відродження російського народу.

У статтях обох авторів виразно прозирає дух слов'янофільства, що протиставиться неозахіднякам на чолі з акад. А. Сахаровим.

ці Січовії” — коли трагедія визвольної боротьби ставала живо перед очима вояків. Але коли перемагали — співали нову пісню: „А ми нашу славну Україну гей-гей розвеселимо!” У запіллі, на відпочинку, появляється: „Гей там у Вільхівці, там дівчина живе!”

Всякого гатунку вчені і невчені циніки пояснювали собі і людям виникнення військових пісень як романтизм без глибшого психологічного значення — і більш нічого. Не переконувало їх дивне явище, що в час останніх визвольних змагань військо співало стрілецьких пісень, а ці пісні викликали появу призабутих пісень з давніх, козацьких часів. Співали, наприклад, „Гей не дивуйтесь, добрі люди” і „Червону калину”, і багато інших. Цей феномен досі не досліджений.

Існує дивна сила у вояцькій пісні, витворі глибин душі вояка. Вояк кидає все: родину, друзів, майно, достатки і вигоди, життєві пляни і вимріяні успіхи взаміну за небезпеку для життя, невигоди і — смерть. Таку просту вояцьку смерть.

Змінилися часи з приходом Другої світової війни. Пісня завмерла. Не творили її вояки, і композитори. Піснями Другої світової війни для УПА і Української Дивізії були пісні стрілецькі й історичні. Мало було пісень створених вояками. З упівських пісень я записав одну, але без мелодії:

На про до смерти, до загину.
Нема вже виходу, нема!
А як хто з нас на крок відлинє,
Хай буде проклятий всіма!

Коли йшлося про слова, то вони були патріотичні. Але мелодії, як згадано у статті В. Ласовського, друкованої в „Свободі”, таки виявили поважний вплив советчини. Українська Дивізія мала декілька своїх пісень, проте вони чи не вспіли, чи з інших причин не могли стати масовими посеред вояцтва, так, як стрілецькі та історичні. Бо ж яку силу нової пісні можна противставити, чи порівняти із старовинною:

Гей не дивуйтесь, добрі люди,
Що на Вкраїні постало!

1943 року просив я Романа Купчинського і Льоню Лепкого, щоб прислужилися Дівізії своїми новими піснями. Але їх не створено. Купчинський, розмовляючи згодом зі мною, казав, що „не ті часи” і йому трудно вжитися у новочасну війну, байдуже конвенціональну чи повстанську. Нова техніка бою вбила те, що дводцять років раніше стимулувало його творчість.

Один член Похідної групи пише у своїх споминах, що глибоко в Україні вони співали дівчатам наших вояцьких пісень. — „Співайте ще! — просили. — Заспівайте „Катюшу!” Вплив вояцької пісні, хай і чужої, потужний!

Нашим обов’язком є вже нині готовити пісенний матеріал для національної революції, яка не за горами. Вже нині, бо не буде часу у боях, при новій тактиці роздріблених груп, на творення пісень. І тоді може прийти охота співати і заспівати „Катюшу” на інші слова. Майбутні історики будуть дивуватися, чому така велика еміграція, як оце наша, не спромоглася передбачити одну з важливих потреб війни. І дійуть до переконання, що в державах Заходу діяла сильна московська інфільтрація: проти військової традиції і проти військового виховання. Пониження мілітарної професії в нинішній час на Заході справді переходить усікі межі і нагадує подібну ситуацію у нас 1917-го року. Вплив такої інфільтрації діє хіба і серед нашої еміграції, що можемо спостерігати і в інших ділянках життя. Чи не тому майже зовсім немас у нас старшинських назив різного роду військ, як і не було їх у Першій світовій війні.

Хтось повинен би звернути на ці явища увагу наших поетів, мовознавців і композиторів. Бо врешті із самого писання статтей, бідкання, дискусій і взаємного переконування справа, мабуть, не покращася. А думаючи про майбутнє, мало стверджувати існування недоліків. Треба їм запобігати конкретною дією.

ДОЛЯ ІВАНА ПШЕНИЧНОГО

У повісті талантливого білоруського письменника Василя Бикова „Журавлиній крик” (в українському перекладі вийшов на Заході його нашумілий роман „Мертвим не болить”) знаходимо пікаві міркування сина розкуркулених селян Івана Пшеничного, який, бувши змобілізований до советської армії, плянус перейти на бік німців, не знаючи, яку долю приготовлять йому німецькі „визволителі”.

Іван Пшеничний пригадує: „Потім... батька роз-

куркулили, забрали до сільради все їхнє майно, описали всі будови та прибудівки, а самого з матір’ю заслали. Іван тієї зими мешкав у містечку в дядька і вчився в семирічці. З дядька була непогана людина, як кажуть, майстер на всі руки. До племінника ставився він, як і до своїх дочок, ніколи ні в чому не дорікав. Але Іван все ж відчував, що тут він зайвий, чужий в цій родині, і від цього не було йому радости...”

.... Івана турбувало, як поставляється до нього німці. Добре, якби зразу трапився якийнебудь путацький командир, краще офіцер. Пшеничний показав би йому німецьку перепустку-летючку, знайдену на полі і старанно приховану на всякий випадок. Потім він попросить відвести його до штабу і там розповісти якомунебудь начальникові, що він і чому добровільно піддається в полон. Зажадають відомостей про його полк — він нічого не затайть. Навіщо? Все одно полк буде розбитий. Зажадають ще чогонебудь — він зробить усе, бо все це напевно піде йому на користь і буде обернене проти тих, від кого він подостатку витерпів на своїм віку. Не може бути, щоб німці не оцінили широти його намірів і не нагородили як слід. До табору, як перекинчика, його не заберуть. Напевно відпустять на волю, а може навіть запропонують якийнебудь пост у місті або на селі. Це вдавалось дуже привабливим і давало йому можливість виявити його неабиякі здібності....”

Відомо, як „оцінили широту намірів” іванів пшеничних німці, заморивши голодовою смертю сотні тисяч непримирених ворогів большевизму. А тих, що вижили в німецьких таборах воєннополонених до кінця війни, союзники Москви видали Сталінові на повільну смерть у сибірських таборах.

Повість „Журавлиній крик” вийшла 1972 року у Менську у видавництві „Мастацкая Література” в авторизованому перекладі з білоруської мови на російську.

ЩО НЕПОКОЇТЬ АМЕРИКАНЦІВ

Дослідник суспільної опінії Вілліям Ваттс на основі переведених ним опитувань ствердив, що піресічні американці задоволені зі свого особистого життя і турбуються більше станом держави. Не зважаючи на зрост злочинності, інфляцію і Вотергейт, вони зберігають віру в країну майбутність Америки. На скалі 0 — 10 більшість опитуваних визначено цифрою 6.6. Вілліям Ваттс передбачає, що за п’ять років ця цифра піднесеться до 7.4.

Однак, на підставі досліджень Потомак Асоціації в Вашингтоні американці щораз більше турбуються ситуацією в країні і за скалею 0 — 10 визначаються цифрою 4.8 в порівнянні з 6.3 п’ять років тому. Десять років тому подібне опитування показало значно більший оптимізм щодо майбутнього. Також чимраз більше непокоїть їх інфляція, що може перейти в депресію, яка у великій мірі обнизить стандарт їхнього життя і спричинить масове безробіття та нестабільність уряду.

1975 РІК — РІК ТАРАСА ЧУПРИНКИ

Наталка Дарлат

ГЕРОЇНІ УПА

Від заарання нашої історії аж по нинішній день українська жінка гідно виконує свій обов'язок супроти Батюківщини. В разі потреби навіть бере в руки зброю і стає поруч чоловіка в обороні Рідної Землі чи до боротьби за її визволення.

У поемі „Гайдамаки” Тарас Шевченко пише, що під час спонтанного зризу українського гнобленого поляками народу навіть „жінки з кочергами ішли в гайдамаки”.

У Другій світовій війні стихійно волею нашого народу створилася Українська Повстанська Армія, яка виступила проти двох окупантів. В УПА і в революційному підпіллі було багато жінок і дівчат, які виконували службу розвідниць, зв'язкових, лікарів і санітарок, секретарок-машиністок та співредакторів підпільних видань.

Їхнє життя не було легким. Щоб переносити важливі документи чи здобувати потрібні інформації, партизанки мусіли непомітно проходитися через поля й ліси, брести потоками, перепливати річки в різних порах року. Взимку шмагали їх снігові, вітер обпалював обличчя, а мороз вгризався в тіло крізь легку одежду. Їхні ноги вгрузали в сніжні замети, і треба було великої фізичної та моральної витривалості, щоб продовжувати намічений маршрут. Вони падали від утоми, але зривалися на ноги і йшли далі, бо в їхніх душах горів вогонь геройчного патріотизму.

В разі потреби залягалі наші жінки за деревами поруч друзів і чергами з автоматів, гранатами відбивали ворога або виривалися з пастки. У безвихідних ситуаціях, щоб зберегти таємниці від ворога, розривом гранати чи пострілом з пістолета кінчали своє життя, а не раз

і життя своїх смертельно поранених друзів.

Про цих жінок-героїнь розповідають командири і вояки УПА в своїх споминах, їх звеличують у своїй творчості поети та письменники.

У спогадах-хроніці „Крізь сміх заліза” Степан Хрін пише про бій під Ліщавою Горішньою і повстанку Марійку Степовоу, яка врятувала його від полону, а може навіть від смерті:

„Йде скажений бій. Довкола свисти, шум, трісکіт кулеметів. Ось виринає постать дівчини-героя Степової. Не залягаючи, вона з пістолетом в руках біжить, спотикається на скиби, завертас стрільців, щоб мене забрали. Потім бачу її знову, як вона з піднесеним чолом спокійно відступає полем, куди відходила наша лінія”.

Марійка Степова разом із братом Миколою, також з Наддніпрянщини (псевдо Черемош), працювала у відділі преси й пропаганди. Між іншим вони укладали і редактували сатиричний журнал „Перець”, що добре давався взнаки окупантам, а повстанцям і населенню приносив усміх і розраду.

У вірші „Полтавчанка” Алла Коссовська оспівує відвагу і рішучість Марійки Степової під час згаданого бою, коли в поспішному відступі залишено пораненого командира:

Вона суворо друзів зупинила:
„Соромтесь, хлопці, це ж так некрасиво
На полі кинути пораненого друга
Та ще і командира! Нуте, живо
Вертайтесь, ви, друзі недолугі!” —
Вона кричала в вогненому вирі,
Стиснувши рану, як могла, рукою . . .
Бійці вернулись, взяли командира
І винесли його із поля бою . . .

Незабаром після цього Марійка загинула на Лемківщині, біля Криниці.

У поемі „Марена” повстанський поет Марко Босслав розгортає перед нами картину Карпат, де малий відділ УПА зупинився на відпочинок. Серед них сидить повстанка Марена, яка прийшла сюди із степу над Дніпром. Нагло — трапога, і відділ під проводом чотового кинувся в бій. Упав убитий чотовий, і зчинилось замішання. Це помітив ворог і пішов в атаку.

„Вогонь! Загнати ворога в яруги!” —
Всі глянули — попереду вона,
Марена з автоматом, мов Діяна —
Із малинових уст слова летять:
„Вогонь, вогонь! Смерть кату за кайдани!
Смерть кату за Вкраїну! Рідний стяг!”

Завдяки Марені друзі опам'яталися, з подвоєною силою натиснули на большевиків і розгромили їх дощенту. Тоді —

Молився ліс: — „О Боже Провидіння,
Дай Україні більш таких дочок!”

Для повстанських відділів, розсіяних по лісах і горах, наладнання зв'язку було дуже важливим проблемою. Треба було одчайдушників і спрітних людей, які зуміли б виконати наказ так, щоб не навести ворога на слід своїх. Поет-упівець Марко Босслав веде читача слідами зв'язкової Галки, яка взяла на себе завдання переносити важливі документи:

Ішла, то бігла Галка. Вечір вже.
У небі місяць чистий тихо плава.
Враз чує Галка гомін. Кінь ірже...
Кати! Побачили її! Облава!

Довкола простягалось неозоре поле, не було близько лісу і, заскочена ворогами, зв'язкова не могла де заховатись. Відстрілювалась на всі боки, а одночасно палила документи.

I впав наказ: „Живу її зловити!
Бандитко, здайся! Здайся, не стріляй!” —
Ревіли дико большевицькі круки.
„Не здайсь!” — шептала батьківська рілля.
„Умири!” — десь журавлиній спів курликав.

Коли вже дотліли папери, впали з її нагана два останні постріли. І не стало Галки. Лише вітер тихо шептотів: „Умерла з честю смілива повстанка...”

У вірші „Зв'язкова УПА” поетка Алла Коссовська з гарячим сантиментом пригортася до серця упівську зв'язкову:

Тебе, як рідну, в хаті привітаю,
Бо я без слів, душою відчуваю:
Тобі багато пережить прийшлося.
Ліси, ліси і ночі, і дороги,
І холод, і заметиль, і розpac самоти,
Наскрізь промерзлі, задубілі ноги,
Ta в серці почуття близької перемоги,
В яку так безоглядно віриш ти...

Героїзм упівських зв'язкових переходить межі правдоподібності, і може саме тому Ляриса Мурович створила баляду-легенду „Зв'язкова”:

Над річкою вергають кулі лихі, смертоносні
слови,
Там два вороги причаїлись, підпілля ж — одна
зв'язкова.
Ударила куля смерічку у груди вогнем гаряче.
I рана живицею звільна, краплисто по тілі тече.
Ta де ж зв'язкова ця? Чи може такої зовсім не
було?
Чи стежка помежи кущами в підпільне провадить
село?
Як два вороги ще й обдерти вже „мертву” пішли
зв'язкову,
Побачили тільки смерічку високу, зелену, живу...

Успіхи відділів УПА і їх безпека залежали великою мірою від добре поставленої розвідки. Розвідниці мусіли визначатися не лише відвагою, але й швидкістю орієнтації, а особливо холоднокровністю.

У споминах командира Хріна вістунка Тетяни, колишня вчителька з Лемківщини, ділилася з друзями своїм досвідом із розвідкою служби:

„Ідучи, як цивіль, між лави ворога на розвідку, треба було вистерігатися, не лише ворога, але також населення — чужого і свого. Треба було перебратися в одяг, який носять в даному терені, і мовою та поведінкою пристосовуватися до звичаїв населення... Мені не раз доводилося переганяти корови біля большевиків, сидіти між пастухами... Бувало, ворог підготовляв облаву, підтягав сили. Я про це зараз повідомляла командира, але далі ввесь час продовжувала розвідку. Мій командр висмікнувся щойно тоді, коли ворог був уже при-

готований до насоку. Удар в порожнечу дуже лютить ворога, він перестає вірити доносам і починає гонити безпляново, що для повстанського війська не страшне".

З розвідки Тетяну переведено до референтури Українського Червоного Хреста, потім — до Суспільної опіки, а по переході лінії Керзона — на Україну, де вона була секретаркою команди відділу у бункері взимку з 1948 на 1949 рік. Довгими годинами пильно стукотіла на машинці, бо, крім усяких листів і звітів, переписувала спомини Хріна і з розповідей писала хроніку чотового Островерха. Працювала пильно, бо хотіла, щоб зберігся для історії документ про геройчу боротьбу відділу „Лемко".

Своїм спокоєм, витривалістю і оптимізмом Тетяна підносила на дусі стрільців і помагала командиріві, у якого боліли кілька разів пропстрелені руки. Чудово співала лемківських пісень, розказувала цікаві спомини, веселі пригоди, бо бійцям у тій жорстокій дійсності потрібне було відпружження нервів. На Андріївський вечір за традиційним звичаєм ворожила, а на св. Миколая пекла „миколайчики" та пампушки і з помічкою старшин готовала стрільцям пакунки з різками та віршиками.

Напровесні всі спішно залишили криївку, бо її вже оточували большевицькі відділи. Під час цього відступу Тетяна ввесь час трималася коло кулемета. Степан Хрін згадує: „Раджу їй відійти від кулемета, бо в бою на нього буде звернений ворожий вогонь". — „Власне тому я тут! — відповідає дівчина. — Коли владе кулеметник, треба буде його застутити".

Степан Хрін висловлював глибоке признання жінкам у шпитальній службі. Як згадано, він був важко поранений в обидві руки, і йому їх треба було ампутувати. Санітарка-фармацевтка Богданна на це не погодилась, і завдяки її піклуванню командир міг знову володіти руками.

У 1947 р. улюблена всіми Богданна працювала у замаскованому шпиталі на Хрешчатій горі на Лемківщині. Здавалося, що це місце було ідеальне для скову, бо стрімкий бік гори і густий ліс творили немов природну фортецю. Проте, несподівано дістався туди відділ польських вояків і, коли вже не було зможи вдергатись, Богданна висадила шпиталь у повітря разом із собою і раненими друзями.

При Українському Червоному Хресті також працювали Катря Зарицька, Галина Дидик і Одарка Гусак. Усі три, спіймані большевиками, не заломилися й рішуче відкинули пропозицію співпраці. За це ув'язнено їх на довгі роки. За Польщі дев'ятнадцятирічна Катря, член ОУН, була засуджена за участь у замаху на міністра освіти Перецького. Просиділа в тюрмі до приходу німецької армії, але втішалася волею лише кілька років. Больщевики тримали Катрю в „одиночці", щоб зламати її волю, але вона витримала. За це в'язні ставилися до неї з великою пошаною.

Колишній капітан і довголітній советський в'язень Анатоль Радигін у своїх споминах пише:

„У тюрмі Катрю примушували працювати в пральні і виводили на роботу трохи раніше, ніж нашу теслярську бригаду. І отак, під вигуки сторожі, ми вивалювалися на асфальтовий двір перед третім корпусом і всі, як на команду, підносили очі на вікно пральні. Там уже стояла вона — напівсива висока жінка, стояла, не усміхаючись, і вітала нас. І всі, українці й литовці, євреї і росіяни, молдавани й вірмени, салютували їй. Одні знімали кашкети, інші „брали під козирьок" ... І все мовчки. Конвойри кожного разу бачили цей мовчазний ритуал, але й собі мовчали... Я був у Владимірі шість років з десяти. Три роки виходив на роботу з тих самих дверей, і три роки кожного ранку під весняним сонцем чи в похмурі зимові присмерки у вузькому вікні, як образ Незламної, стояла жінка, зустрічаючи й проваджаючи нас..."

В рядах УПА було багато жінок під різними псевдами. Декоторих справжні імена були відомі, але багатьох ніхто не знав, хто вони і з яких походять сторін.

Це було ще так недавно, коли вони виступали на арені повстанської боротьби. Навіть здається, що ось хилиться за їх слідом збіжжя, злегка потріскують під їхніми ногами сухі гілки, червоніє кров з їхніх ран на білих снігах. Більшості з них уже немає в живих, залишилась тільки пам'ять про їх героїзм серед друзів і населення. Але з крові й духа тих дівчат і жінок ростуть нові парості, нові молоді геройні, готові жертвувати своїм життям за волю для своєї Батьківщини. Бо Україна — невмируща.

“НІЧ ДОВГИХ НОЖІВ”

(Закінчення)

Начальник Штабу СА Рем у своєму зверненні писав:

„Революція, яку ми вчинили, не національна, а національно - соціалістична революція... Єдине опертя проти реакції — наші штурмові загони, бо вони — абсолютне втілення революційної ідеї. Кож-

ПРОСФОРА В НЮ ЙОРКУ

Заходами Об'єднання Жінок ОЧСУ в Нью Йорку відбувся тут у залі Українського Визвольного Фронту на Йордан Свят-Вечір, що вже має у нас свою традицію.

При святочно накритих столах засіли членкині ОЖ ОЧСУ з родинами та гості. Голова Дарія Степаняк відкрила імпрезу, вітаючи привічників. Святвечерю розпочато відспіванням цілою залею коляди „Во Вифлесмі“. Культ.-освітня референтка М. Лозинська представила головний стіл та привітала представників організацій. Від парохії св. Юра привітав присутніх о. д-р Володимир Гавліч, побажавши їм всього найкращого, а спеціально єдності та національної солідарності, бо Свято Різдва Христового, — це свято об'єднання та миру.

Мистецьку програму розпочато виступом хору церкви св. Юра під керівництвом Івана Хомина. Хор, в якому переважають членкині ОЖ, відспівав п'ять колядок. Бандуристи школи о. Пастухова-Кіндзерявого відіграли три колядки. Слід подякувати адміністраторові капелі Миколі Чорному, що прибув із ними безінтересово на нашу імпрезу.

Реферат про різдвяні звичаї на Україні прочитала М. Лозинська. Починаючи ще з часів сірої давнини, свята Корочуна перейшла в своєму рефераті до християнських часів, нав'язуючи до старих звичаїв, традицій, колядок, щедрівок. Задержалась на найновіших часах нашої неволі, коли ворог „навіть молитись не дає“.

Аскольд і Дзвінка Кобаса продеклямували вірш Б. Лепкого „Горячі свічки“. Учні школи українознавства при Осередку СУМА відтворили вертеп: коза-дереза — Юрко Мікитин, зайчик-побігайчик — Ліда Мікитин. Деклямували: Оксана Харук — В. Переяславець „Різдвяний привіт“. Вона теж і Марійка Фолик віншували. Юлія Монастирська продеклямувала Б. Лепкого „Немов далекий гарний сон“. Деклямації підготовила директорка школи проф. П. Андрієнко-Данчук. Соня Шерег, вже заавансована піяністка відіграла М. Фоменка „По-ему Карпат“ і Леонтовича „Шедрик“.

Закінчено вечір молитвою, що її провів о. д-р В. Гавліч та відспіванням коляди „Слава Богу“.

Приготуванням традиційних свят-вечірніх страв зайнялися членкині ОЖ. За їх зусилля, щоб вечір вийшов якнайкраще, належиться їм щира подяка.

М. Лозинська

ний член організації „бруннатних сорочок“ з першого дня присвятив себе революції, і він не ухиляється від на волосину, поки не буде досягнена наша остаточна мета“.

В цьому випадку він опустив „Гайль Гітлер!“, що було звичайним закінченням усіх промов „бруннатних сорочок...“

Всередині організації „бруннатні сорочки“ постала еліта, що носила чорну уніформу і стала відомою як СС, а пізніше як „чорні сорочки“. Ці частини призначалися для особистої охорони фюрера і для спеціальних конфіденціальних завдань. Ними командував колишній невдалий курівник Гайнріх Гіммлер. Він подбав про те, щоб СС пристали до партії Гітлера. З другого боку Рем мав у партії підтримку дуже впливових постатей, як Грегор Штрассер. Були свої бунтарі і в райхсвері. Колишній канцлер фон Шляйхер не забув того, що вожді армії не вибрали його на наступника Гінденбурга...

У Німеччині будуть довго сперечатися про те, чи був Гітлер змушений завдати свій удар внаслідок безпосередньої загрози змови Рема, або ж він і генерали, боячись того, що може статися, вирішили перевести повну ліквідацію небезпеки, поки ще мали владу. Те, що Рем і „бруннатні сорочки“ справді зайшли задалеко виглядає неймовірним. Вони були не тільки змовою, скільки небезпечним рухом. Вірогідно, що вони зосереджували свої сили.

Тепер події розвивалися швидко. 25-го червня райхсвер був залишений у казармах, і зброю видано „чорним сорочкам“. На противній стороні „бруннатним сорочкам“ наказано бути напоготові, Рем за згодою Гітлера скликав на 30-го червня конференцію старших начальників у Вісзее. Гітлер 29-го був попереджений про поважну небезпеку. Він полетів до Годесбургу, де до нього приїхалися Геббельс, привізши з собою тривожні вістки про підготовлюване в Берліні повстання. Адъютант Рема Карл Ернст ніби дістав наказ спробувати підняти повстання. Насправді Ернст був у Бремені, щоб з цього порту вийхати у свою весільну подорож...

Гітлер наказав Герингові перебрати управління Берліном. Сам він вилетів до Мюнхену, щоб особисто заарештувати своїх головних против-

ників. Літак приземлився на летовищі біля Мюнхену о 4-ій год. ранку 30-го червня. Гітлер мав із собою, крім Геббельса, десяток своїх охоронців. Він поїхав до Брунатного Дому в Мюнхені, викликав туди керівників місцевих СА і всіх їх заарештував. Після того виїхав автобусом до Вісзе.

Вліті 1934 р. Рем був хворий і поїхав до Вісзе на лікування. Він вибрав собі невеличкий будинок лікаря, який його лікував. Для організації повстання годі було вибрати гіршу головну квартиру. Будинок стояв в кінці вузької вулиці і всіх, хто приходив і виходив, було легко заважити. В будинку був тільки один телефон. Якщо Рем та його прибічники були на передодні повстання, вони, без сумніву, були недбалі.

О 7-ій год. процесія автомобілів фюрера під'їхала до будинку Рема. Сам-один і без зброї Гітлер ввійшов до спальні Рема. Що відбулося між ними, ніколи не стало відомим. Рем був застуканий зненацька, він і його особистий штаб були заарештовані без спротиву. Невелика група з її полоненими вирушила по дорозі до Мюнхену. Вони зустріли колону вантажних авт з озброєними СА, що іхали вітати Рема з нагоди скликаної на полудень у Вісзе конференції. Гітлер вийшов із свого авта, закликав старшого офіцера і владним тоном наказав йому везти його людей додому. Його наказ негайно виконано. Якби він приїхав годиною пізніше або раніше, великі події пішли б у іншому напрямі.

В Мюнхені Рема і його почет ув'язнено в тюрмі, де десять років тому він сидів з Гітлером. Після полудня почалися розстріли. Ремові до камери передано пістоль, але тому, що він з нього не скористав, за кілька хвилин двері камери розчинилися і він був подірваний кулями. Аж до вечора розстріли в Мюнхені переводилися з невеликими перервами. Час від часу приходилося змінювати екзекуторів з огляду на психічне перенапруження солдатів...

Тим часом у Берліні Герінг, одержавши по відомлення від Гітлера, застосував ту саму процедуру. Але в столиці убивства поширилися поза межі ієрархії СА. Шляйхера і його дружину, яка кинулась, щоб його захистити, застрілено в їхньому домі. Грегора Штрассера

арештовано і замордовано. Особистого секретаря і найближче оточення Папена також розстріляно, але з якоїсь невідомої причини його самого пощастили. У Ліхтерфельдських казармах в Берліні довершилась доля Карла Ернста, доставленого туди з Бремену. І тут, як в Мюнхені, сальви катів було чути цілий день. По всій Німеччині протягом цих 24 години багато людей, не зв'язаних із змовою Рема, зникли як жертви дрібної помсти, а іноді внаслідок взаємних порахунків. Наприклад, Отто Кара, що як голова баварського уряду здушив у 1923 році, „путч”, знайдено мертвим у лісі. Загальне число „зліквідованих” з різних причин обраховано на 5-7 тисяч.

Увечорі цього кровавого дня Гітлер літаком повернувся до Берліну. Пора вже було покласти край різанині, яка поширювалась по всій Німеччині. Кількох есесівців, які зайдли занадто далеко, розстрілюючи ув'язнених, самих відправлено на розстріл. Десь о першій годині ночі проти 1-го червня звуки пострілів стихли.

Удень фюрер з'явився на балконі Державної канцелярії, щоб прийняти привітання берлінців, з яких багато-хто думав, що він сам упав жертвою. Дехто говорить, що він мав розгублений, дехто — тріумфальний вигляд. Можливо, що в нього було і те і друге. Його стрімливість і нещадність врятували його діло, і, без сумніву, його життя. В ту „ніч довгих нощів”, як її прозвали, врятовано єдність націонал-соціалістичної Німеччини, щоб вона могла поширити своє прокляття по всьому світі.

За два дні фюрер виголосив промову в Райхstagу перед відданими йому або смертельно застрашеними ним людьми. Протягом двох годин він розвинув продуманий захист своїх дій. Ця промова виявила його знання німецької психології і його вміння переконувати. Найсильнішим місцем в тій промові були слова:

„Внаслідок конечності діяти з близкаючию швидкістю в рішальну годину зі мною було дуже мало людей... Хоч лише за кілька днів перед тим я готов був виявити поблажливість, у той час на неї вже не було місця. Бунти здушуються згідно з залишними законами, які вічно залишаються тими самими. Якщо хтось дорікатиме мені і спитає, чому я не звернувся для осудження винних до нормального суду, то ось усе, що я можу відповісти: в той час я був відповідальний за долю німецького народу і тим самим став найвищим суддею німецького

Людмила Мойсеєва

“ГОВОРИ, КОЛИ СЕРЦЕ ТВОЄ ПІДИМАЄТЬСЯ НЕТЕРПЛЯЧКОЮ ПРАВДИ Й ДОБРА...”

(Закінчення)

Шевченко не переставав накликати кари вогненної на катів свого народу і в тюрмі, бо:

... *Коли соколові зранити крило,
то серце соколові з гніву затріпоче.*

(Алла Коссовська)

Він повставав „за святу правду, волю”, щоб „честь, слава і братерство”, щоб воля України стала дійсністю! За інших, за братів і сестер своїх, свідомо „роздивав своє живе серце” і не боявся ніяких кар, ніяких тюрем!

Софія Парфанович пише: „Як досі, він і далі мріє про подружжя, як і досі в багатьох по-передніх випадках не має успіху у дівчат, бо, як бувало часто, закохується не відповідно... в молоденьких... актриса П'янова... може служити прикладом”...

Дослідники життя і творчості Шевченка розкрили багато з його інтимного життя, і ми знаємо, що він любив і був любленим. Ми знаємо також, що ті молоді жінки, які обтаровували його багатством свого серця, не на-

лежали до його соціального стану (княжна Варвара Репніна, наприклад), а одруженіся він бажав з дівчиною „з низів”, з „дівчиною-кріпачкою”. На жаль, дівчата „з низів” не могли зрозуміти, хто був Шевченко, бо психіка їх була звихнена нездоровим кріпачьким ладом, панцизняним дворовим життям „на кухні” чи „на сцені”. Та ж Шагінян пояснює й „недостачу еротичної тематики” в Шевченка. Вона пише: „Ще менше Шевченко любив висловлюватися на інтимні теми. Шевченко не пускав (сторонніх) у свій ғнутрішній інтимний світ,” — і бачить причину цього в скромності, в здержаності, в соромливості, притаманній українському народові, зокрема селянству, сином якого був цей справжній аристократ духа, ця високоосвічена і наскрізь інтелігентна людина.

Глибоко закорінена в українській народній гуті цнотливість, чеснота, моральність, „табу” особистих інтимностей стримували Шевченка від розмальовування еротичних картин. Крім того, не тільки еротика, а навіть інтимна лірика була новою в часі Шевченка. Ось що пише про неї вже згадуваний дослідник Ф. Прийма: „В українській літературі дошевченківського періоду інтимна лірика була найменш розробленим жанром, і в утвердженні її прав на існування і на дальший розвиток п'єзія Шевченка мала вирішальне значення.” І, немов би передчуваючи можливий закін Шевченкові в „надмірі” ліризму, він продовжує: „Інтимна лірика Шевченка періоду заслання — це одночасно і щоденник особистих переживань, і сповідь, і філософські узагальнення вражень буття. Утворюючи цілком самостійний пікл, вона важливістю заторкнутих у ній питань, глибиною авторського саморозкидання і досконалістю форми стала одним із найбільших досягнень світової поезії в області цього жанру”. Збиває він і твердження д-ра Парфанович, чи життя Шевченка на засланні „було аж таке погане”. Йй бо здавалося, що Шевченкові не так уже й зле було на засланні. Немов би їй відповідаючи,

народу... Я не хотів приректи молоду імперію на долю старої імперії. Я дав наказ розстрілювати тих, хто був провідниками цієї зради. І далі я дав наказ випалити до голого м'яса боляки, що затруювали джерела нашого внутрішнього життя і життя зовнішнього світу...”

Ці масові убивства, цілком природні для огідних сил, що при тому діяли, показали, що новий проводир Німеччини не спиниться ні перед чим, і що Німеччина перестала бути цивілізованою державою. Світ мав діло з диктатурою, що трималася терором і пахла кров'ю. Антисемітизм був несамовитий і безсоромний, система концентраційних таборів вже на повну силу функціонувала супроти всіх недогідних або політично незгідних елементів. Я був глибоко потрясений тим, що сталося, і ввесь процес збросіння Німеччини, доказів якого було подостатку, видавався мені забарвленим у нещадний, зловісний колір. Він виблискував і палає...

Прийма пише: „Новий арешт — 1850 р. — і після цього сім років — це найтяжчий період зааслання для поета. Суворий нагляд і солдатська муштра найбільш убивчим способом відбилися на здоров'ї і самопочутті поета”.

Як бачимо, вже біла Москва розпочала що рафіновану практику в'язнів — „рецидивістів” засуджених раз судити знову, а червона Москва ще більше „вдосконалила” цей „винахід”.

Відомий усьому світові дисидент-письменник А. Солженіцин, сам довголітній в'язень, пише про жах ув'язнення в своїй книжці „В крузі першому” ось що: „В описі тюрем завжди намагались згушувати жахіття. А чи не страшніше, коли жахіт нема? Коли жах саме в сірій методичності літ. В тім, що забувавши, що єдине життя, дане тобі на землі — знівечено ...”

Помилкою авторки є також приписування Шевченкові „упадку таланту” та „пияцтво”. Відповідаючи на такий закид, Прийма пише: „... такі твердження, які радо були поширювані про Шевченка його ворогами... безвартні”. Тож повторювані в статті зауважи, що Шевченко „вживав багато алькоголю”, „топив тугу в горілці”, не мають ваги і є невільним або вільним повторюванням ворожих висловлювань про Кобзаря. Шевченко любив випити, але це був, як ми в Америці називаємо "social drinking". Цей вид товариської випивки, що так поширений серед тутешніх "executives", звичайно не убиває ні талант, не обнижує продуктивності праці, не шкодить здоров'ю, навпаки. У більшості випадків сприяє відпруженню людей на керівних посадах, які працюють день-у-день під безугавним тиском в'дпевіданності.

Далі С. Парфанович закидає Шевченкові, що „потім (після 1850 року) його творчість зменшується”. Ф. Прийма пише: „Після 1850 року поет, за власним його визначенням, написав „десятків біля двох” повістей російською мовою, з яких до сьогоднішнього часу збереглися лише дев'ять. Причини, що спонукали Шевченка звертатися до прози були... загальногромадського порядку... Написаний поетом у 1848 році цикл революційних віршів „Царі” в нових умовах (загострення реакції в країні) не міг дістати і малої частки тієї слави, якою втішалися в 1844-47 роках його протиурядові вірші в рукописах. А все ж таки уярмлена думка поета шукала виходу, вимагала встановити

зносини з читачами, хоч би з допомогою підцензурного слова. Друкування написаних на засланні творів українською мовою було справою нереальною, в той час як творчість російською мовою відкривала авторові можливість видати написане”...

Твори Шевченка того періоду також не „балладово-розвідальні” ані елегійно-споглядальні, як здається пані Парфанович, а ось які: „Відносити ці насичені скорботним роздумуванням, гіркою іронією і безпощадною самоаналізою вірші до елегійної чи споглядальної лірики, як це робили... деякі дослідники, було б грубою помилкою. І в „пейзажній” і в „медиативній” ліриці Шевченка... знайшла своє віддзеркалення його титанічна боротьба з мертвлячими умовами казарми і з головним винуватцем загальногромадського зла — самодержавством”.

Талант Шевченка не „вичерпався”, як нам доводить авторка статті, кажучи, що „...хвороби вбили його... талант”... після звільнення з заслання в 1857 році.

„В політичній ліриці 1857-1861 років, — пише Прийма, — Шевченко піднявся на новий, ще вищий східець не тільки в ідейному, але й в художньому відношенні. Багатство зображенальних засобів, афористичну точність визначень, конкретність і влучність характеристик ворога, філософічність і ширість патосу — всі ці властивості надавали політичній ліриці Шевченка величеську силу емоційного впливу на слухача”.

І слухач тоді вже вирізняв Шевченка понад всіх інших поетів і письменників тодішньої Російської імперії, понад Достоєвського, понад Майкова, понад Некрасова... Ось вимовний лист Н. Обручова до Н. Добролюбова з Петербургу закордон (грудень 1860 р.): „Було літературне читання в Пасажі з участю Достоєвського, Бенедіктона, Майкова... і Шевченка. Шевченка прийняли з таким захопленням, який бував тільки в Італійській опері”.

Такою була дійсність, і тому Н. Добролюбов сказав про Шевченка: „Він поет, подібного якому ми не можемо назвати у себе”.

І ось нарешті „ненормальності” Шевченка, бо у нього „брак еротичних первнів”. Д-р Софія Парфанович забула, мабуть, про кого вона писше, бож справді еротичну поезію ми повною

міркою дістали аж тепер, через 150 років після народження Шевченка; найяскравішим представником її є поет-шестидесятник Іван Драч, „поет любовніє пристрасти” — зве його І. Дзюба. (Цікавих відсилаємо до його статті „Секс”, „секс”... і трохи „антисексу”). В часі, коли жив Шевченко, а авторка допису ставить вимоги до Шевченка такі, ніби він був нашим сучасником, на Драча було ще занадто рано.

А вже зовсім неслужні припущення авторки, що „добре подружжя могло було спасти поета не від одного зла”, що він „міг би при раціональному способі життя ще жити і творити... Але він жив, як йому відповідало...”

Тяжкою була каторга, а й на волі завжди під наглядом поліції жив Шевченко в жахливих умовах. Чи ж був він паном своєї долі?! Чи він сам підбирає собі раціональний спосіб життя?! Вже саме його помешкання, за три роки перед смертю, могло б бути причиною його раннього кінця. І не можна бути цілком певними, що постійне отруювання хемічними речовинами його майстерні, що була і його спальнею і вітальнєю, було цілком „випадкове”. Ось загадка одного з гостей про це: „Майстерня його (Шевченка) наскрізь була просякнута якимись вдаряючими кислотами, і я поспішив попрощатися з дорогим господарем”. (Не слід легковажити небезпекою такого затруєння. Знаємо з щоденної преси, яку увагу приділюється цій проблемі у гетто великих міст, де діти отруювались фарбою із стін, чи в хемічній індустрії, де юні добились 36-годинного робочого тижня при всіх модерніх способах вентиляції). Шевченко дихав тим повітрям не 36 годин на тиждень, а 168.

Ну і, звичайно, не довподоби пані Парфанович „смуток, сльози, сльози упродовж усієї Шевченкової творчості”.

Що ж то були за сльози і смуток?

Один із найвідданіших популяризаторів Шевченкової творчості, народник, проф. А. Щапов, ще 1860 року писав: „Не він плаче за Україною, вона сама плаче його голосом загальних накипіліх слів”. Це та „крута козацька сльоза, що падає тяжко і вогнем випалює кривавий слід на сумлінні народу. І народ встане!” А 1877 року С. Ш. писав: „... візьміть народні пісні ірландські, шотландські, англійські, німецькі, французькі, шведські, — і ви побачите,

що головним мотивом їх служить той же сум, але в числі їх чимало пісень і бадьорих, радісних, і всі справді народні поети прекрасно розуміли це і ніколи не робили стогону і скигління своїм фахом, як це зробив Некрасов. Бернс і Шевченко творили і веселі пісні, і взагалі, за висловом Шевченка, народній поет навіть тоді, коли його самого гризе горе, „він їм (людям) туту розганяє, хоч сам світом нудить”.

У статті Парфанович сказано й про те, що, пишучи в 1860 році поему „Марія”, Шевченко піднісся. Це ствердження також невірне, бо щоб підноситися, треба було спуститися, а Шевченко ніколи не спускався. Шевченко раз піднісся і назавжди лишився на недосяжних висотах, на таких верхах, на які Провидіння вивищує тільки своїх вибранців. Тому автор підпільної збірки „Крик з могили” писав про Шевченка:

*Возонь його я бачу в серці,
Що з майбуття до мене прогляда,*

тому з України несуть Шевченкові поклін Нескорені: „Він був і є... бо він народ у безконечнім злеті”. Тому не забивають Шевченка пом'янути незлім, тихим словом всі українці, навіть в тюрмі, навіть на засланні...

Це ж жінка, політв'язень з Потьми, звертається до своїх друзів: „Приеднаймо ж і наше маленьке горе до страждань цієї великої Людини... Поздоровляю вас і всіх земляків з днем 9-го березня — народження Тараса Григоровича”.

Від часу написання статті д-р С. Парфанович, як сказано, минуло 10 років. Забулася стаття, та й самій авторці відспівали „Вічну пам'ять”. Можна було б і не турбувати праху ї... Але це правило стосується людей звичайних, ті ж, що пишуть і писали, в повній мірі належать і до майбутнього, про них пишеться, якщо виникає потреба. (Цієї засади, зрештою, дотримувалася і сама С. Парфанович, ставлячи „діягнозу” Шевченкові, адже його теж уже не було в живих.).

Проте, написати цю відповідь мене спонукала стаття „Бетговен і жінка”, що з'явилася в перекладі С. Сорочинського в попередньому „Альманаху УНСоюзу”. Надзвичайно цікава стаття з 1913 року „Бетговен і жінка” робить

таке враження, немовби персонажі, які виступають в ній, це не Бетговен і його кохані, а насправді Шевченко і ті, що його любили і ким він захоплювався.

Паралеля поміж Шевченком і Бетговеном у їхнім інтимнім житті просто разоча. I Бетговен, як і Шевченко, захоплювався постійно „молоденькими і гарними жінками”; і Бетговен, як і Шевченко, „завжди був закоханий”, при чому „і в пристаркуватому віці” і Бетговен, як і Шевченко, „користав з великої пошани серед представниць аристократії”: княгиня Ліхшовська „бажала б посадити під скляний ковпак (Бетговена), щоб до нього ніхто не приторкався”, так, як Шевченка княжна Репніна хотіла відгородити від „згубного впливу світу”.

I Бетговен гостро відчував, „що шлюб може йому дати щастя”, і його „постійно займали шлюбні проекти”, як і Шевченка, і так само безрезультатно. I Бетговен розчаровується в молоденькій Терезі Мальфаті, в цій „кандидатці на шлюб”, „пустотливій, яка на життя дивилася легковажно”, як і Шевченко розчаровується в Піуновій, і описують це своє розчарування обидва майже тими самими словами.

Як і Шевченко, Бетговен, „не зважаючи на серйозні наміри... таки не знайшов собі хатнього вогнища, від якого бажав блаженного життя. Таким же самітним, як жив, і помер”.

Яка ж подібність особистого життя цих двох геніїв! I яка глибока прірва в трактуванні їхніх інтимних справ у авторів дотичних статей!

Сам Бетговен, немов прочуваючи спокусу не одного майбутнього біографа пояснювати вчинки людей на власному прикладі, поперечжає: „Тільки, будь ласка, не пояснююте це моєю вдачею! В більшості випадків люди в інших бачать лише самих себе...”

Це така велика спокуса — бачити самих себе і в Шевченкові.

Нехай же на сторінках „Вісника” обізветься до ласкавого читача оце мое спростовання, яке тому й базоване переважно на неукраїнських джерелах, щоб виявити читачеві, що навіть автори-неукраїнці в об'єктивно-наукових працях про Шевченка не могли байдуже приглядатися до того, якщо хтось оскаржував Шевченка в прогріах, які були йому зовсім чужі.

СВЯТ-ВЕЧІР У ДЖЕРЗІ СІТИ

Відділ ООЧСУ й Осередок СУМА з Батьківським комітетом уже втретє в залі Українського Народного Дому влаштували тут Свят-Вечір з відповідною, дещо відмінною від попередніх програмою.

Цього року такий Вечір влаштовано в неділю 5-го січня. Голова Відділу ООЧСУ відкрив Вечір вступною доповіддю. Найстарший віком активний в громаді сотник Олекса Демченко вніс снопа. Біля нього двоє „внучків” із в'язками сіна. Сотник поздоровив велику родину, розповів про символіку снопа, а тим часом пані накрила святочний стіл.

СУМівська молодь засвітила свічечки і ялинку. Нуся Воях продекламувала вірш, а далі всі, серед розставлених ялинок і розмальованих декорацій, на „лісовій галіві”, відіграли підготовлену виховницею Оленою Галькевич сценічну картину Ніни Калюжної „В лісі на ялинці”. Зміст: СУМівці-колядники в лісі серед снігу заблудили. I тут ласкава, привітна Лісова Царівна зі своїм почтом заопікувалася ними — і всі разом заколядували. Особливу увагу глядачів притягали дво-трирічні малята в ролях сніжинок і зайчиків.

Далі святочна родина поділилась просфорою, яку поблагословив о. декан Антін Борса і започаткував хвалу „Бог Предвічний...”

Проворні й привітні пані подавали на столи двадцять страв.

Під час вечеpr декотрі члени ООЧСУ непомітно зникли, і за декілька хвилин повернулись, але вже цілком інші: царі, настушки, янгол, чорт і, як це завжди бував при таких оказіях, посередник — жид. Це був Вертер у поставі Івана Цолька. Такий самісінський Вертер, як колись ми бачили на рідних Землях.

Цей Вертер написав о. декан Іван Заверуха ще 1925 року, а член ООЧСУ С. Миколишин відтворив його з пам'яті.

Редактор Василь Пасічняк прочитав фрагмент з доповіді кардинала Петра Паренте, виголошеної в прихильному до українців дусі.

Голова Відділу УККА д-р Є. Котик висловив вдячність організаторам Вечора, а всі інші нагороджували оплесками кожний виступ.

Закриваючи програму, запрошено всіх присутніх на наступний рік. З прибутків призначено 55 дол. на журнал для молоді „Крилаті”.

Хтось вирахував, що жінка, пораючись в хаті для родини із двох-трьох осіб, щоденно проходить коло семи кілометрів. Скільки наші пані зробили кілометрів, маючи на Свят-Вечери „родину” з 150 осіб! Їх було шість невідступно від 9-ої год. ранку до 9-ої год. вечора. Інші принесли печиво з дому.

Такі родинні, на належному рівні проведені традиційні Свят-Вечори мають глибокий сенс і для старших, і для молоді, і взагалі різьблить та утверджують наше буття.

Іван Кравчук

В. Я.

СОВЕТСЬКО-КИТАЙСЬКА ВІЙНА ТА РОЗПАД СССР (Продовження)

На нашу думку, після виявлення советського плану щодо знищення нуклеарної зброї Китаю в 1969 р., американський уряд негайно не повідомив про це китайський; це тільки примусило американський Уряд детально досліджувати реальність цього плану, щоб мати незаперечні докази його існування. Якби американський Уряд повідомив китайців у 1969 р. про советський план превентивної війни, не мавши ніяких доказів, то, при тій ворожості, що існувала тоді між ЗСА та Китаєм, китайський уряд розглядав би це як провокацію, розраховану на загострення зносин між „соціалістичними країнами”. Крім того, в 1969 р., 28-го серпня, советський уряд відкрито застеріг китайський уряд, що атомова зброя буде вживана проти Китаю, якщо війна почнеться. „Кожна спроба розмовляти зі Советським Союзом мовою гармат, — говорилось в советській ноті, — щоб порушити інтереси советських народів, які будуєть комунізм, знайде провал”. (Петер Ченг, „Хронологія Народної Республіки Китаю“). В цей час китайський уряд утворював на советських кордонах провокаційні інциденти, що гостро дратували советський уряд.

Врешті 11-го вересня 1969 р., советський прем'єр Косягін прилетів до Пекіну і мав розмову з Чжоу-Ень-лаєм. Після цієї розмови прикордонні інциденти між Китаєм та Советським Союзом принились. В додаток до цього у 1969 році, советський уряд був повністю заангажований на Близькому Сході, і не мав змоги одночасно почати серйозну адцію на Далекому Сході. Зовсім інша ситуація була в 1971 р., коли Ніксон мав незаперечні докази існування советського плану. Уряд СССР повністю заморозив військові акції в Єгипті і сконцентрував велику кількість війська на кордонах Китаю. Тому Г. Кіссіндже не в 1969 р., а в 1971 р. розкрив перед очима китайських лідерів советський план превентивної війни і тим самим зафіксував російсько-китайський розкол на багато років.

Через півтора місяця після візиту Г. Кіссін-джа, заступник Мао, намагався втек-

ти до Советського Союзу. Преса з'ясувала це як незгоду Лін-Піяо та деяких військових китайських лідерів з проамериканською політикою Мао. Це дуже сумнівно, бо про незгоду між Мао та Лін-Піяо дипломатичні кола в Пекіні повідомляли вже в середині 1970 року.

Китайський уряд обвинувачував советський в організації змови Лін-Піяо проти Мао. Пряմих доказів цього в пресі не опубліковано. Проте, советські дипломатичні кола в Пекіні на початку жовтня розповсюджували чутки, що Мао мав серцевий припадок і, мовляв, тому святкування ювілею Китайської Революції 1971 р. не відбулось. Але це була брехня, бо советський уряд уже знов, що причиною цього було розкриття змови Лін-Піяо.

Дуже ймовірно, що Лін-Піяо був пов'язаний із советським урядом, хоч офіційно він також тверував Москву. В зв'язку з цим також імовірно, що матеріал американської розвідки, що його привіз до Пекіну Г. Кіссіндже, допоміг китайському урядові виявити змову Лін-Піяо, якщо він був пов'язаний із советською розвідкою. Ця ймовірність доводиться тим, що зразу після від'їзду Г. Кіссінджера з Пекіну почалась ліквідація прибічників Лін-Піяо.

Останні повідомлення щодо подій на советсько-китайських кордонах вказують на безупинне зростання там чисельності советських військових з'єднань. При чому є багато ознак, що вони прибувають на постійне перебування, а не тимчасове. Це особливо незрозуміло для знавців советської політики. Дуже часто вони трактують її як об'єкт, „що його не можна зrozуміти“. В дійсності советська „висока політика“ виходить з простого принципу — здобути контролю там, де її советський уряд не має, не рахуючись з видатками. Советський уряд набув досить широку практику в Європі в цій галузі. Тому, що вона була там успішна, советський уряд намагається застосувати її таож і в Азії. Советський уряд вважає для одержання контролі над країною необхідним утворення в ній комуністичного уряду з її національних елементів, але щоб у його складі не

було популярних осіб. Такий уряд не може бути стабільним без зовнішньої підтримки. Тому цей уряд повинен „звертатися за „допомогою” до советського уряду, який допомагає йому своїми військовими частинами, щоб розташуватися в такий спосіб, щоб їх присутність в країні була найменше помітна. Цього советський уряд домігся в Європі в усіх сусідніх країнах, крім Фінляндії та Югославії. Суттєвим чинником для цього була наявність, хоч невеличкої, але зорганізованої групи населення країни, що сприяла цьому. Розкол між Мао та Лін-Піяо дав советському урядові надію, що в майбутньому в Китаї може утворитись група, яка „попросить советської допомоги”. Тому, що Китай велика країна, то й „допомога” повинна бути відповідною. Це є одне з можливих з'ясувань щодо стаціонарного перебування чисельних військових советських з'єднань на китайських кордонах. З другого боку це доводить, що советський уряд ні на які територіальні поступки Китаю не піде, і, як і раніше, зовсім не враховує ті матеріальні жертви, що їх внаслідок цього зазнають советські народи.

У березні 1973 року вибух в Китаї націоналістичних емоцій викликав перейменування советським урядом містечок на Далекому Сході, що мали китайські назви, хоч вони перейшли від Китаю до Росії більше, ніж сто років тому. Китайська преса називає це перейменування соціально-імперіалістичною агресією, що мала ціллю фальсифікувати історію. Отже, цей факт ще раз підтверджує, що китайська нація розглядає ці містечка китайською власністю, що їх загарбала царська Росія, користуючись тогочасною слабістю Китаю, і що советська Росія поводить себе так само, як і царська.

Остання надія російського уряду на можливість мирного полагодження советсько-китайських відносит розвіялася в кінці 1972 р. Це стало відомо після офіційної заяви Брежнєва, що китайський уряд відкинув советську пропозицію мирно урегулювати советсько-китайські відносини. Згідно з пресою советський уряд пропонував китайському урядові „забути” все минуле, а також обіцяв велику технічну та економічну допомогу і договір про ненапад. Але коли Брежнєв пропонує китайському урядові укласти договір про ненапад, це значить, що він пропонує тому урядові при-

чинити розбудову нуклеарної зброї. А це саме і є те, на що китайський уряд погодиться не може.

Події 1972 та 1973 рр. непомилково вказують, що центр ваги советської політики пересунувся з Близького Сходу на Далекий, це що до советсько-китайських кордонів. Ми вже зазнали в попередньому розділі, що чинник, який міг примусити советський уряд це зробити, повинен бути величезної потуги. Цей чинник є загроза советській Росії збоку Китаю. Немає нічого, в чому Москва довіряла б Пекінові. Росіяни розглядають китайців як загрозу їхній домінуючій ролі в комуністичному світі, їхньому положенню як азійської потуги, їхній економічній силі та їхній територіальній цілісності. Якби не негативне ставлення ЗСА, советська Росія уже почала б війну проти Китаю. Це дуже добре розуміє китайський уряд, і тому гарячково розбудовує свою мілітарну потугу, особливо нуклеарну зброю, не рахуючись з матеріальними жертвами.

Розпад советської Росії

За наших часів советська Росія порушила життєві інтереси трьох великих націй: німців, китайців, японців. Кількісно ці нації перевищують населення Советського Союзу в чотири рази, а кількість росіян у вісім разів. Головна перевага цих націй над російською полягає в їхній продуктивності праці та взагалі в якості управління. Всі ці нації мають тривалишу, ніж російська, історію і кожна з них створила оригінальну цивілізацію, чого не зробила російська нація — її цивілізація запозичена від західноєвропейських націй. Спадково — національні характеристики великих націй зробили їх великими саме тому, що ці нації завжди боролися за свої життєві інтереси, і поразки, що вони їх зазнавали в цій боротьбі, припиняли їхню боротьбу лише тимчасово. Советська Росія порушила життєві інтереси цих націй, захопивши частину їхнього життєвого простору як у випадку німців, китайців та японців, і загрозою зруйнувати їхню державу у випадку жidів.

Виходячи з цих передумов, можна з великою ймовірністю передбачати неминучість воєн між Советським Союзом і державами, життєві інтереси яких він порушив. Щоб обґрунтувати

це передбачення, ми звернемось до історичних фактів і розглянемо окрім кожного потенціяльного ворога, сусіда СРСР.

В першу чергу звернемось до німецької нації, яка має життєвий простір, значно менший і бідніший, ніж вона з її спадково-національними характеристиками може засвоїти. Тому ціла її історія була просякнута намаганням поширити цей простір. Це відбувалось частково в мирний спосіб, частково з допомогою воєн. Колись землі на схід від Ельби були заселені слов'янами, і тому Пруське королівство було майже цілком розташоване на землях, де аборигеними були слов'яни або прусси—нарід споріднений з литовцями, що повністю змішався з німцями вже від кінця XVII століття. Завдяки тому, що німецькі хлібороби обробляли землю краще, ніж слов'янські, королі чеської та польської держав охоче поселяли німецьких колоністів на своїх землях, що сприяло поширення німецького життєвого простору на схід. На початку XIII століття польський король дозволив Тевтонському лицарському орденові оселитись на схід від гирла Висли. З лицарями, прийшли німецькі колоністи, що заснували там місто Кенігсберг. Цей німецький орден став твердинею німецької нації на сході, і його земля належала до життєвого простору цієї нації. Прусські королі коронувались в Кенігсбергу, а не в Берліні, навіть Вільгельм I, перший імператор Німеччини. Німецька нація вела багато воєн за свої життєві інтереси, але найбільші в ХХ столітті. У першій війні 1914 р. Німеччина вимагала собі джерел сировини та ринків, цебто колоній, що їх мали Франція та Англія. В Другій світовій війні німецька нація намагалась поширити свій життєвий простір за рахунок сусідніх слов'янських націй, що їх вона розглядала як нижчу расу. В обох війнах німецька нація зазнала поразки тому, що спільна міць її супротивників, європейських націй в союзі із ЗСА з їхньою величезною індустрією була значно більшою за міць, що її могла розвинути німецька нація.

Тільки повним нерозумінням законів історії можна з'ясувати той політичний та територіяльний устрій, що його переможці (ЗСА, Англія та СРСР) накинули Німеччині нібито в інтересах миру в Європі. Якщо уряди ЗСА та Англії пізніше скаменулися і зрозу-

міли свої помилки щодо післявоєнної Німеччини, то уряд советської Росії за своїми національними характеристиками цього зrozуміти не міг. Якщо утворення комуністичної „Народної Демократичної Німеччини“ було логічне збоку марксизму, то захоплення частини Східної Пруссії з містом Кенігсбергом, що його перейменували на Калінінград, ніякою комуністичною теорією з'ясувати не можна, але спадково-національними характеристиками росіян це добре з'ясовується. У советського уряду навіть не вистачило здорового глузду приєднати Кенігсберг до комуністичної Німеччини, що було б доказом далекозорої політики. Певність, що німецька нація, навіть комунізована, з її національними характеристиками погодиться на роля служниці для російської нації, погодиться на статус Берліну з його „стіною“, на статус Кенігсбергу з вивіскою Калінінград, є величезною помилкою советського уряду. Німецька нація — найбільш небезпечний, потенційний ворог советської Росії, і дуже ймовірно, що саме Східня Німеччина це доведе.

(Далі буде)

БОЛЮЧА СПРАВА

Дискусія про курси української мови в Київському університеті невдавася. Зацікавлені цією справою стараються півправдою, замовчуванням та натягненими аргументами переконати приятелів і сусідів, а то й усю нашу громаду в тому, що вони мали рацію, пославши своїх дітей разом із „прогресистами“ на курси, що їх організує щороку для „зарубіжних українців“ Товариство „Україна“, колись Товариство за поворот на батьківщину.

Батьки студенток у своїй „заяві“ в „Детройтських Новинах“ нічого не вяснили, нічого не з'ясували, але, користаючись старою, випробуваною методою „лэви злодія!“, стараються відвернути увагу громади від себе, перекидаючи таке ж обвинувачення на цілком непричे�пну до їхньої справи людину.

Неознайомлений громадянин, не знаючи всіх фактів, не розуміє, про що йдеться і не знає, на яку ногу стати.

А факти такі:

Дві студентки з Детройту, виховані в патріотичній атмосфері родинного дому, записалися

на курси української мови при Київському університеті ім. Тараса Шевченка, що їх влаштував уже якийсь рік Т-во „Україна” для українців із західного світу.

Студенти, що ідуть на ті курси, є фактично гісторичними цього Товариства, а самі курси зводяться до читання „Білосніжки” та зустрічі з письменниками, акторами, людьми при владі. Зрозуміло, що показують тільки тих письменників та мистців, які у ласці в режиму, не згадуючи про них, кого Спілки Письменників та Мистців допомогли запроторити до тюрем і божевілень.

Студенти скрізь натрапляють на російську мову, але це не стримує різних советських кореспондентів подавати свідомі чи не свідомі вислови запрошеніх земляків як заяви, друкувати їх у газетах для „зарубіжних земляків” та для політичних в'язнів, що їх в „країні рад” не бракує.

У нашому випадку справжня буря знялася аж тоді, коли в радіопрограмі „Гомін України” в „Вістях з українського життя” була подана вістка про участь у цих курсах двох студенток із нашого міста. В тому коментарі стверджено, що на таких курсах українським молодим людям — дітям політичних емігрантів — не треба брати участі, а батькам — політичним емігрантам варто б два рази подумати, поки зробити подібний крок.

У коментарі не названо на ім'я ні батьків, ні студенток, а їх імена були прочитані у „Вістях з України”, де поміщено інтерв'ю з ними советського кореспондента цієї газети, Юрія Валуєва.

Взявши до уваги ці факти, ясно кожному неупередженому громадянинові, що тут ніхто нікого не образив, не знеславив. Коментатор висловив свою опінію в цій справі, до чого він і кожний громадянин у демократичній суспільності має повне право, а студенти і їх батьки мають свою опінію. Це їхнє демократичне право.

При цьому варто подати декілька міркувань, бож справа хвилює всю нашу громаду, вона її широко дискутує.

Мимохіть насувається питання: як може Київський університет вчити української мови,

коли вона, ця мова, там відсунена на задній план, усе викладання в цьому університеті ведеться мовою російською. Певно, для „зарубіжних українців” можна створити „потьомкінський” університет, де всі, від сторожа до ректора включно, говоритимуть українською мовою. Про це студенти не скоро довідаються, бо вони під такою надійною „опікою”, оточені таким дібраним товарисівом, що ніяка вістка до них, яка не на руку господареві, товариству „Україна” не прорветься.

В додатку в цьому університеті знищено дух Шевченка разом із вітражем гнівного Пророка, а авторів і творців цього вітражу замкнено за гратеги, заслано або просто зарубано сокирою.

Кожному ясно, що курси української мови це тільки притока, аби до Києва попали „священики” (що то перебігають від церкви до церкви), учителі шкіл українознавства з Канади (мабуть, „прогресивних”) і гурт студентів, бож уся українська еміграція бореться всіма доступними їй засобами за життя Мороза та Плюща, що в смертельній небезпеці. Ці курси мають допомогти зробити вилім у рядах політичної еміграції.

Тепер ясно, що українській громаді нашого міста накинено додаткове завдання, щоб відвернути її увагу від того, що діється в Україні, перервати оборонну акцію для рятування Мороза і інших.

Завдання просте і таке непомітне, але яке ж жахливе в своїх наслідках! Хіба ж не бачите цього?

Вже дечого досягнено. Злікі діяни радиохвилинку „Вісти з українського життя”, едину радіопрограму, що обговорювала українські громадські і політичні справи, вело хроніку нашого громадського життя, розсварено громаду, зруйновано пригожу атмосферу для здійснювання важливих громадських починань.

Кинено кістку — гризіться!
(З Бюлетеню Відділу УККА в Південно-Східному Мічігені)

*****
СКЛАДАЙТЕ ДАТКИ
НА
ПРЕСОВИЙ ФОНД „ВІСНИКА“
*****

ДЛЯ КРАЩОГО ЗАВТРА ЩАДІТЬ УЖЕ СЬОГОДНІ

**УКРАЇНСЬКА
ЩАДНИЧО - ПОЗИЧКОВА СПІЛКА "ПЕВНІСТЬ"
У ЧІКАГО**

платить чвертьрічно найвищі відсотки від ощадностей,
а саме: $5\frac{1}{4}\%$ від звичайних щадничих конт.,
 $6\frac{1}{4}\%$ до $7\frac{3}{4}\%$ від щадничих сертифікатів
у річному відношенні.

Кожне щадниче конто забезпечене Федеральною Урядовою Агенцією F. S. L. I. C. до суми
40,000.00 доларів.

Спілка уділяє позики на купно домів (мортгеджі), приймає рахунки за газ, електрику, телефон і воду, видає чеки, грошові перекази (моні ордери) та подорожні чеки.

Користайте з вогнетривалих скриньок за низькою оплатою для перевозування документів
чи інших вартісних речей!

солідна, чесна, скора і фахова обслуга.
Спілка оплачує кошти поштової пересилки,

ТОМУ ЩАДІТЬ ЧАС!

КОРИСТАЙТЕ З ПОШТОВИХ ПОСЛУГ!

ЗВЕРТАЙТЕСЯ ДО НАС З ДОВІР'ЯМ У ВСІХ ФІНАНСОВИХ СПРАВАХ!

Години праці:

Понеділок: 9 — 3 по полудні
Вівторок 9 — 3 і 6 — 8 вечором
Середа — закрито

Четвер 9 — 3 по полудні
П'ятниця 11 — 8 вечором
Субота 9 — 1 по полудні

SECURITY SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

932-36 N. WESTERN AVE.

Tel.: (312) 772 — 4500

CHICAGO, ILL. 60622

**СТЕЙТОВА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА
"БУДУЧНІСТЬ"
У ДЕТРОЙТІ**

СЛУЖИТЬ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ ДЕШЕВИМ І ВИГДНІМ КРЕДИТОМ. НИЗЬКОВІДСОТКОВІ ПОЗИКИ НА АВТА, ДОМИ, НАПРАВУ ДОМІВ, МЕБЛІ, ВАКАЦІЇ, ШПІТАЛЬНІ РАХУНКИ І Т. П. ПОЗИКИ (КРІМ МОРТГЕДЖОВИХ) ЗАБЕЗПЕЧЕНИ ДО 10,000 ДОЛ. БЕЗПЛАТНО ДЛЯ ПОЗИЧКОВЦЯ. ВІД ВКЛАДІВ ПЛАТИТЬ $5\frac{1}{4}\%$ ДИВІДЕНДИ.

Вкладчики мають безкоштовне життєве забезпечення до висоти 2,000 дол.

Ощадності забезпечені до всякої висоти.

FUTURE CREDIT UNION OF DETROIT

4641 Martin Ave. 3011 Caniff
Detroit, Mi. 48210 Hamtramck, Mi. 48212
Tel.: 848-5411

**ФЕДЕРАЛЬНА
КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА СУМА
В ЙОНКЕРСІ, Н. Й.**

ВИДАЄ ПОЗИКИ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ. СЛУЖИТЬ: ДОБРИМ І ДЕШЕВИМ КРЕДИТОМ, ГРОШОВИМИ ЧЕКАМИ. УДІЛЯЄ НАЙДЕШЕВІШІЙ КРЕДИТ НА АВТА, МОРТГЕДЖІ,

ремонт домів, меблі, шпитальні рахунки, вакації, весілля та інші цілі.

СПЕЦІЯЛЬНИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ
Майно кожного вкладчика чи позичкодавця забезпечене.

Приймає ощадності і платить $5\frac{1}{4}\%$ дивіденди.

Безплатне забезпечення ощадностей.

Безплатне життєве забезпечення

до 2.000 дол.

Адреса:

SUMA (YONKERS) FEDERAL CREDIT UNION
301 Palisade Ave. Yonkers, N. Y. 10703
Tel.: 914-965-8560

УКРАЇНСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ НА ПІВНІЧНОМУ ЗАХОДІ ЗСА

У неділю 19 січня в місті Сієттлі, стейту Вашингтон, відбувся кольоритний український фестиваль, що його влаштували Українсько-Американський Клуб стейту Вашингтон під керівництвом інж. Володимира Клоса, Відділ Комітету Українців Канади у Ванкувері, Б. К., під кер. п. Михайла Татарюка і організація „Веселка” з Вікторії, Б. К., під кер. п. Віктора Осовецького. Фестиваль заплановано і влаштовано як своєрідне відзначення Акту 22 січня 1918 р. Відбувся він у Музеї Історії й Індустрії і складався з двох частин: виставки українського народного мистецтва і книжки та концерту.

Виставку українського народного мистецтва і книжки відкрито о 12-їй год. дня. У великий залі розміщено було вишивки, писанки, дереворізьби, кераміки, народну іношу і т. д. Окреме місце призначено було для виставки книжкових видань: Української Англомовної Енциклопедії, „Бумерангу” Валентина Мороза, „Волині” Уласа Самчука й багатьох інших. З виставкою своїх маллярських праць виступили: Леонід Бенцель із Сієттлу і Петро Шостак з Вікторії.

Об 11:30 год. по полуничі у великій автодорії Музею, яку вічерті виповнила публіка, відбувся концерт української пісні й танцю, в якому взяли участь: чоловічий хор „Гомін” з Ванкуверу під диригентурою В. Л. Смігеля, жіночий квартет „Волошки” з Ванкуверу під керівництвом Квітки Г. Козак, танцювальні ансамблі: „Черемшина” з Ванкуверу під керівництвом І. І. Камінського, „Веселка” з Вікторії під керівництвом Дж. Крук-Кар і „Калини” з Сієттлу під керівництвом Марти Кордуби. Були сольові виступи під акомпаньємент фортепіанна і баандури. дуетні виступи з грою на скрипці та цимбалах і сольовиступи з грою на цимбалах.

Концерт почався американським національним гимном у виконанні Соні Токар при акомпаньєменті Я. Дмитренко. Коротку, але ядерну промову англійською мовою виголосив УАКлубу і голова Фестивалю інж. Володимир Клос, в якій він з'ясував значення дня 22 січня 1918 року і затяжну боротьбу, яку веде український народ до сьогодні з московсько-совєтською опресією.

Після промови оголошено привіти від губернатора стейту Вашингтон Д. Еванса, прем'єр-міністра Британської Колумбії Беррета, кол. прем'єра Канади Джона Діфенбейкера, сенатора Г. Джонсона, конгресмена Брукса й ін.

Свято відкрив Мартін Чекоян, представник міської влади Сієттлу і прочитав привітання від посадника п. Ульмана.

Після того відбувся концерт, який складався з трьох частин. За остаточними підчисленнями було біля чотирьох тисяч гостей.

Такі мистецькі ансамблі, як танцювальні групи „Черемшина” і „Веселка”, хор „Гомін” і жіночий квінтет „Волошки”, це вже відомі наші мистецькі колективи, які мають за собою роки праці і цілий ряд успішних виступів.

Зупинимось трошки над танцювальною групою „Калина” з Сієттлу, в склад якої входять переважно діти й молодь. Маленькі танцюристи добре вив'язувались із своїх завдань. Звичайно, від 7-10-літніх не можна вимагати того, що від дорослих. Натомість дорослі не створять таких потішних сценок під час танцю, як дітвора. Кожний виступ їх публіка зустрічала бурею оплесків. Велике признання за труд над навчанням малечі треба зложити керівниці ансамблю Марті Кордубі.

Концерт із своєю різноманітною програмою далеко перейшов поза межі визначеного часу.

Оцей фестиваль як оригінальне відзначення Акту 22 січня 1918 р., з пропагандивного боку був вельми успішною імпрезою. Звичайно, прийнятою у нас академію не можна було б осягнути такого великого успіху, тим більше, що в Сієттлі живе не багато наших людей. Організатори фестивалю збрали численну чужинецьку публіку, яка мала нараду познайомитись із зразками українського народного мистецтва і довідатись про значення Акту 22 січня 1918 року.

А. Демусь

ВИПРАВЛЕННЯ

У дописі п. Анатоля Демуса („Вісник” ч. 10) про Експо-74 про групу українських танцюристів „Шумка” помилково надруковано, що походить вони з Саскатуну. Насправді ця група прибула з Едмонтону, Альберта.

З ЛИСТИВ ДО РЕДАКЦІЇ

ПОДЯКА ЗА ВИСИЛКУ „ВІСНИКА”

Хвальна Редакціє!

... Складаємо предоброму Богові подяку за Його любов супроти нас, хочемо також і Вам подякувати за пересилання Вашого журналу до нашої обителі. Умоляємо Бога, щоб своїми дарами нагородив Вас за Вашу щедрість.

Настоятель і Братія монастиря Студитів у Кастельгандольфо, Італія

ТРОХИ ГУМОРУ

Усе розкрадуть...

Вірменське радіо запитують:

— Чи будуть крадіжки за комунізм?

Відповідь: — Не будуть. Усе розкрадуть за соціалізму.

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defence of Four Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August, when bimonthly.

Second class postage paid at General Post Office,

New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003.